

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Spolupráce Evropské unie s vybranými mezinárodními organizacemi
The Cooperation of the European Union with Selected International Organizations

Student: Bc. Denisa Tešnarová

Vedoucí diplomové práce: Ing. Kateřina Dvoroková, Ph.D.

Ostrava 2016

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Denisa Tešnarová**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210T004 Eurospráva
Téma: Spolupráce Evropské unie s vybranými mezinárodními organizacemi
Cooperation of the European Union with Selected International
Organizations
Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Teoretická východiska mezinárodních vztahů a mezinárodní organizace
3. Geneze a vývoj spolupráce EU s mezinárodními organizacemi ekonomického charakteru
4. Perspektivy spolupráce EU v rámci vybraných mezinárodních organizací
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Postavení Evropské unie v podmínkách globalizované světové ekonomiky*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2014. 364 s. ISBN 978-80-248-3333-0.

JORGENSEN, Knud Erik and Katie Verlin LAATIKAINEN. *Routledge handbook on the European Union and international institutions: performance, policy, power*. London: Routledge, 2013. 491 s. ISBN 978-0-415-53946-3.

KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. 5. vyd. Praha: Ekopress, 2014. 803 s. ISBN 978-80-87865-07-1.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Kateřina Dvoroková, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2015

Datum odevzdání: 22.04.2016

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě 22. 4. 2016

.....*Tešnarová*.....
Bc. Denisa Tešnarová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Ing. Kateřině Dvorokové, Ph.D. za její vedení, odborné rady a věnovaný čas při řešení dané problematiky a psaní mé diplomové práce.

Obsah

1	Úvod	5
2	Teoretická východiska mezinárodních vztahů a mezinárodní organizace	8
2.1	Formování mezinárodních vztahů a organizací	8
2.2	Mezinárodní instituce	10
2.2.1	Mezinárodní organizace	10
2.2.2	Mezinárodní režimy	11
2.2.3	Konvence	12
2.2.4	Další subjekty mezinárodních vztahů	12
2.3	Dělení mezinárodních organizací	14
2.4	Teoretické přístupy k mezinárodním vztahům	15
2.4.1	Realismus	15
2.4.2	Liberalismus	16
2.4.3	Konstruktivismus	17
2.4.4	Marxismus	18
2.5	Vybrané mezinárodní organizace ekonomického charakteru	19
2.5.1	Mezinárodní měnový fond	19
2.5.2	Světová banka	22
2.5.3	Světová obchodní organizace	24
2.6	Dílčí shrnutí	26
3	Geneze a vývoj spolupráce EU s mezinárodními organizacemi ekonomického charakteru	28
3.1	Právní subjektivita a vnější pravomoci EU	28
3.2	Spolupráce EU s Mezinárodním měnovým fondem	29
3.2.1	Zastoupení a postavení EU v Mezinárodním měnovém fondu	29
3.2.2	Vývoj vztahů EU a Mezinárodního měnového fondu	31
3.2.3	Spolupráce EU s MMF v kontextu „Troiky“	33
3.3	Spolupráce EU se Světovou bankou	35
3.3.1	Zastoupení a postavení EU ve Světové bance	36
3.3.2	Formy spolupráce EU a Světové banky	37
3.4	Spolupráce EU se Světovou obchodní organizací	39
3.4.1	Zastoupení a postavení EU ve Světové obchodní organizaci	40
3.4.2	Vývoj vztahů EU a WTO	42

3.4.3	Vyjednávací kolo z Dohá	43
3.4.4	EU a řešené spory na půdě WTO	45
3.5	Dílčí shrnutí.....	47
4	Zhodnocení a perspektivy spolupráce EU v rámci vybraných mezinárodních organizací.....	49
4.1	SWOT analýza spolupráce EU s Mezinárodním měnovým fondem	49
4.1.1	Silné stránky	49
4.1.2	Slabé stránky	51
4.1.3	Příležitosti.....	53
4.1.4	Hrozby	54
4.2	SWOT analýza spolupráce EU se Světovou bankou	55
4.2.1	Silné stránky	55
4.2.2	Slabé stránky	55
4.2.3	Příležitosti.....	57
4.2.4	Hrozby	57
4.3	SWOT analýza spolupráce EU se Světovou obchodní organizací	58
4.3.1	Silné stránky	58
4.3.2	Slabé stránky	61
4.3.3	Příležitosti.....	63
4.3.4	Hrozby	64
4.4	Srovnání postavení EU v rámci vybraných mezinárodních organizací	64
4.5	Doporučení.....	66
4.6	Dílčí shrnutí.....	67
5	Závěr	69
	Seznam použité literatury	72
	Seznam zkratk	80
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

Problematika spolupráce Evropské unie s mezinárodními organizacemi je důležitým tématem, jelikož mezinárodní organizace hrají v dnešní době významnou roli v globálních i regionálních vztazích. Mezinárodní organizace jsou nepostradatelnými subjekty na mezinárodní scéně vzhledem k tomu, že velice často pomáhají nalézt řešení takových problémů, které nejsou jednotlivé státy schopné vyřešit individuálně. Členství a spolupráce Evropské unie s těmito organizacemi je nezbytné pro zdůraznění vlivu EU ve světě a pro rozhodné řešení globálních otázek, jako je volný obchod, ochrana životního prostředí, technické standardy a jiné. Navíc vnější vztahy mají zásadní význam pro EU a její budoucí rozvoj. Zastoupení a vztahy Evropské unie s mezinárodními organizacemi i třetími zeměmi závisí zejména na rozložení moci mezi Unií a jejími členskými státy na poli vnějších vztahů. Součástí dynamického rozvoje EU, který probíhal v několika posledních deseti letech, je také progresivní přesun pravomocí jednat v oblasti vnějších vztahů od členských států k Unii.

Pro potřeby této práce byly vybrány tři mezinárodní organizace ekonomického charakteru, a to Mezinárodní měnový fond, Světová banka a Světová obchodní organizace. Mezinárodní měnový fond a Světová banka patří mezi tzv. brettonwoodské instituce, jejichž úkolem bylo po druhé světové válce přispět ke stabilitě nově vytvořeného měnového systému a napomoci poválečné obnově Evropy. Dnes obě tyto instituce tvoří významnou součást mezinárodního finančního prostředí, i když se jejich původní účel přizpůsobil novému světovému ekonomickému a měnovému uspořádání. Světová obchodní organizace je hlavním diskusním fórem, které dnes udává směr i tempo vývoji multilaterálního obchodního systému. Na půdě této organizace jsou sjednávány dohody, které mají zpravidla za cíl snižování překážek mezinárodního obchodu. Světová obchodní organizace navíc zkoumá obchodní politiky svých členů a slouží jako fórum pro řešení obchodních sporů mezi nimi. Evropská unie a výše zmíněné mezinárodní organizace procházejí v posledních letech dynamickým vývojem a musí čelit řadě výzev způsobených měnicími se podmínkami světového ekonomického systému.

Cílem této práce je zhodnotit postavení a spolupráci Evropské unie s vybranými mezinárodními organizacemi a poskytnout doporučení pro budoucí postavení Evropské

unie na mezinárodní scéně. Celá práce je rozdělaná do pěti kapitol, z toho první kapitolu tvoří úvod.

Ve druhé kapitole této práce je pozornost věnována teoretickým východiskům mezinárodních vztahů a jsou představeny vybrané mezinárodní organizace. V úvodu kapitoly je zmapován historický vývoj formování mezinárodních vztahů a mezinárodních organizací. Dále jsou blíže popsány jednotlivé druhy mezinárodních institucí, a to mezinárodní organizace, mezinárodní režimy, konvence a další subjekty mezinárodních vztahů. Část kapitoly je věnována nejvýznamnějším teoretickým přístupům k mezinárodním vztahům, tedy realismu, liberalismu, konstruktivismu a marxismu. V poslední části kapitoly jsou představeny vybrané mezinárodní organizace, jejich vznik, účel a organizační struktura.

Ve třetí kapitole této práce jsou zkoumány nejdůležitější aspekty spolupráce Evropské unie s vybranými mezinárodními organizacemi od vzniku vzájemných vztahů až po současnost. Úvod této kapitoly je věnován právnímu hledisku vnějších vztahů EU a vymezení pravomocí Unie vůči třetím stranám. V této oblasti přinesla největší změnu Lisabonská smlouva, která přiznává Evropské unii právní subjektivitu, kterou do té doby měla pouze Evropská společenství. Dále je ve třetí kapitole zkoumána spolupráce s každou z vybraných mezinárodních organizací zvlášť.

Čtvrtá kapitola je věnována zhodnocení, doporučení a vizím spolupráce EU s vybranými mezinárodními organizacemi do budoucna. Pro analýzu vzájemné spolupráce a postavení EU v rámci mezinárodních organizací je použita metoda SWOT, pomocí které jsou zkoumány silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby daných jevů. Silné a slabé stránky jsou chápány jako analýza současné situace, příležitosti a hrozby jako analýza dalšího možného vývoje. Velký důraz je při zhodnocení spolupráce kladen na možnost EU ovlivnit chod daných organizací, především prostřednictvím hlasovacích práv. V závěru této kapitoly je srovnáno postavení EU napříč vybranými mezinárodními organizacemi a je poskytnuto doporučení do budoucna.

V této diplomové práci je použito několik vědeckých metod zkoumání. V celé práci převažují metody teoretické, které nahlíží na dané jevy z teoretického hlediska. Ve druhé a třetí kapitole této práce je použita metoda historická, která popisuje vznik a vývoj mezinárodních vztahů i konkrétních mezinárodních organizací. Dále je v práci hojně využita metoda analýzy a následné syntézy, stejně tak jako indukce a dedukce. V této

diplomové práce je použita řada odborné literatury a ve třetí a čtvrté kapitole jsou využita statistická data zejména Mezinárodního měnového fondu, Světové banky, Světové obchodní organizace a Evropské komise. Převážná většina zdrojů použitých v této práci je cizojazyčná. Některá omezení výstupů této práce jsou dána nedostupností nebo neaktuálností požadovaných dat.

2 Teoretická východiska mezinárodních vztahů a mezinárodní organizace

Mezinárodní organizace jsou novodobý fenomén ve světové politice. Poprvé se začaly vytvářet v 19. století a nabyly na významu během 20. století. Pojem „mezinárodní organizace“ byl pravděpodobně poprvé použit skotským právním vědcem Jamesem Lorimerem v jedné z jeho pozdějších publikací kolem roku 1867 (Rittberger a Zangl, 2006). Teprve až po druhé světové válce přijaly mezinárodní organizace tento pojem jako své vymezení. Např. preambule Charty Organizace spojených národů z roku 1945 je zakončena příslibem, že signatáři „...zřizují tímto *mezinárodní organizaci* zvanou Spojené národy“.

Mezinárodní organizace se dotýkají několika akademických disciplín, především mezinárodních vztahů, mezinárodního práva a mezinárodní politické ekonomie. Spolu se zvětšující se propojeností světa nabývaly posledních několik desetiletí na významu a výrazně se zvyšoval i jejich počet. Mezinárodní organizace pomáhají určovat mezinárodní agendu, zprostředkovávají politické vyjednávání a poskytují prostor pro politické iniciativy.

V této kapitole budou vysvětlena teoretická východiska mezinárodních vztahů a mezinárodních organizací. Nejprve bude vymezeno formování mezinárodních vztahů a poté dělení mezinárodních institucí a mezinárodních organizací. Dále bude kapitola zaměřena na nejvýznamnější teoretické přístupy k mezinárodním vztahům. V poslední části této kapitoly budou blíže představeny konkrétní mezinárodní organizace ekonomického charakteru, jejichž spolupráce s EU bude dále zkoumána v dalších kapitolách.

2.1 Formování mezinárodních vztahů a organizací

Dle Rittbergera a Zangla (2006) se moderní systém suverénních států datuje zpátky do roku 1648, kdy byl uzavřen vestfálský mír. Problém zajištění bezpečnosti státu byl v té době spojen s decentralizovaným anarchickým systémem svépomoci, který v té době vyústil v mnoho válečných konfliktů. Následně tak vyvstala potřeba pro vytvoření mezinárodních institucí, které by pomohly mírnit problém neomezených mocenských politik. Reálná podoba přišla až po koaliční válce proti Napoleonovi. Na Vídeňském

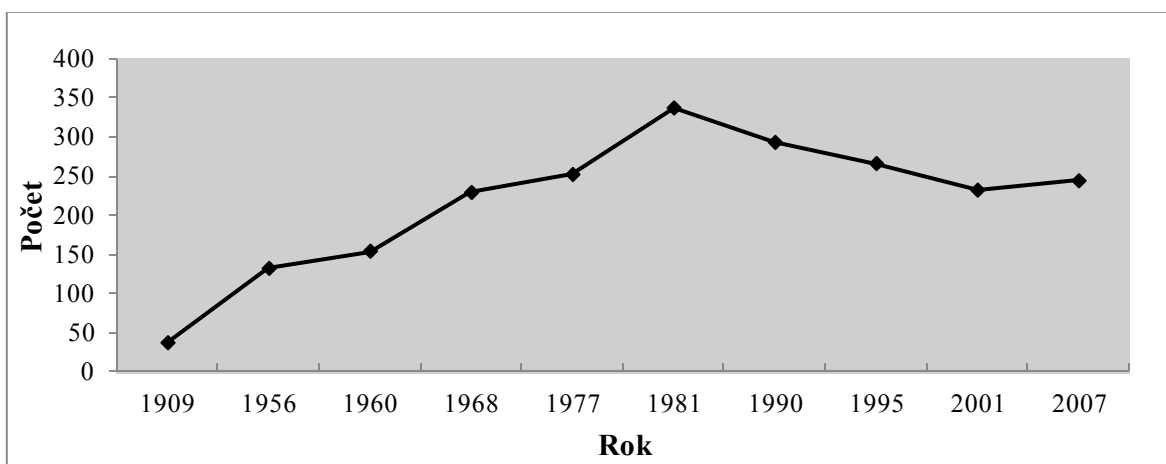
kongresu v letech 1814-1815 byla vytvořena Svatá aliance (v angl. jazyce Concert of Europe), jež je viděna jako důležitý předchůdce dnešních mezinárodních organizací. Hlavní evropské státy se tehdy dohodly na společné odpovědnosti za udržení míru a zavázaly se k mezinárodní spolupráci v mnoha dalších problematických oblastech. Byl nastolen konzultační systém, který usnadnil mírové řešení mezinárodních konfliktů, a byla definována jasná pravidla pro diplomatické styky. Svatá aliance působila až do první světové války, a přestože úplně nesplňovala přesnou definici mezinárodních organizací, je považována za prototyp mezinárodní organizace v bezpečnostní oblasti.

K utváření a formování mezinárodních vztahů přispěly i další historické události. Jednou z nich je průmyslová revoluce, která stimulovala vznik mezinárodních organizací v 19. a na počátku 20. století. Vzájemná provázanost se dramaticky zvyšovala a výsledkem bylo přijetí standardů v oblasti dopravy, komunikace, autorských práv aj. Za účelem podpory obchodu musely být mezinárodně harmonizovány váhy a měrný systém, proto vznikl např. v roce 1875 Mezinárodní úřad pro míry a váhy (Heywood, 2011).

Mezinárodní organizace přispěly k rozvoji světového trhu, čímž vytvořily další poptávku po mezinárodních organizacích. Nedílnou součástí těchto vzájemně závislých vztahů ale byl strukturální problém liberálního ekonomického řádu, jak uvádí Sutch a Elias (2007). Především v dobách hospodářských krizí se státy snažily posílit jejich ekonomiky zavedením ochranných opatření, která však krize ještě více prohlubovala. Proto například jako reakce na Světovou hospodářskou krizi v letech 1929-1932 a potřebu reorganizace ekonomického řádu po druhé světové válce byla ustavena Všeobecná dohoda o clech a obchodu (GATT) a Mezinárodní měnový fond.

Na následujícím grafu 2.1 je znázorněn počet mezinárodních organizací v letech 1909-2007 podle klasifikace Unie mezinárodních asociací. Nejvyššího počtu dosahovaly mezinárodní organizace v 80. letech, což je nejspíše spojeno s několika rysy této dekády. Mezi ně patří ropné šoky a pád brettonwoodského měnového systému, dokončování dekolonizace či vzrůstající potřeba řešení otázky zhoršujícího se životního prostředí (Rittberger a Zangl, 2006).

Graf 2.1 Počet mezinárodních organizací (1909-2007)

Zdroj: Krejčí (2014), s. 214. Vlastní zpracování.

2.2 Mezinárodní instituce

Mezinárodní politiku utváří různé subjekty, které můžeme obecně označit jako mezinárodní instituce. Pojem mezinárodní instituce je velmi široký a zahrnuje soubor formálních a neformálních pravidel, která určují chování aktérů mezinárodního ekonomického či politického systému a ovlivňují jejich očekávání (Keohane 1989). Mezinárodní instituce tak můžeme považovat za základní formy organizace společnosti utvářené právem a tradicemi. Mezinárodní instituce vznikají nejen mezi národními státy, ale také mezi dalšími subjekty, jako jsou jednotlivci, odbory, náboženská společenství a další organizované skupiny či ekonomické subjekty (Cihelková a kol. 2009).

Mezinárodní instituce mohou být formální a mít podobu mezinárodních smluv či norem, statutů a organizačních řádů, jejichž dodržování je zajištěno donucovací mocí. Neformální mezinárodní instituce jsou pak tvořeny iniciativou zdola a fungují na bázi samoregulačních systémů. Podle působnosti můžeme rozlišovat mezinárodní instituce všeobecné (suverenita, diplomacie), nebo specifické (orientující se na určité téma). Specificky orientované instituce se dále dělí podle míry relativní samostatnosti na mezinárodní organizace, mezinárodní režimy a konvence (Cihelková a kol. 2009).

2.2.1 Mezinárodní organizace

Podle Pease (2012) byly mezinárodní organizace tradičně považovány za formální instituce, jejichž členy jsou státy. Takovéto organizace se nazývají mezivládní organizace, protože vlády suverénních států se dobrovolně staly členy, finančně přispívají a podílí se

na rozhodování v rámci těchto organizací. Účel, struktura a rozhodovací proces těchto organizací je jasně stanoven v zakládajících smlouvách.

Dle Rittbergera a Zangla (2006) existují tři základní pojetí mezinárodních organizací jako: instrument, politická aréna a politický aktér. Mezinárodní organizace jsou často chápány jako instrumenty, díky nimž státy prosazují své vlastní zájmy tak, jak nejlépe umí. Politické procesy v rámci mezinárodních organizací pak odrážejí převážně zájmy nejsilnějších členských států. Například diplomacie Spojených států amerických využívaly Organizace spojených národů pro jednání s komunistickými státy během Studené války.

Druhý přístup hovoří o tom, že mezinárodní organizace tvoří spíše prostor než nástroj státní politiky. V tomto smyslu jsou mezinárodní organizace trvalé instituce diplomatických konferencí, v rámci kterých si státy vyměňují názory, odsuzují nebo obhajují určité akce a koordinují jejich národní politické strategie. Organizace spojených národů je v tomto smyslu viděna jako aréna pro řešení mezinárodní environmentální politiky.

Poslední pohled vychází z předpokladu, že se státy vzdaly části své suverenity tak, že mezinárodní organizace sama ztělesňuje charakteristiky politického aktéra. Rozhodování jsou činěna v rámci mezinárodní organizace kolektivním rozhodnutím států. V tomto pojetí je chápána např. Rada bezpečnosti OSN.

2.2.2 Mezinárodní režimy

Mezinárodní režimy jsou definovány jako „implicitní nebo explicitní principy, normy, pravidla a procedury rozhodování, kolem kterých se v dané oblasti mezinárodních vztahů sbíhají očekávání aktérů“ (Krasner 1983, s. 8). Waisová (2002) vysvětluje, že i když to z definice nemusí být patrné, mezinárodní režimy se od mezinárodních organizací odlišují v několika ohledech.

Za prvé, mezinárodní režimy se vztahují ke specifickému problému jako je ochrana ozónové vrstvy či ochrana lidských práv. Mezinárodní organizace na druhou stranu mohou přesahovat hranice jednotlivých problematických oblastí. Dále mezinárodní organizace mohou vystupovat jako kolektivní hráči, zatímco mezinárodní režimy nedosahují těchto vlastností. OSN, Světová banka a NATO jsou považovány za mezinárodní organizace, jelikož vystupují jako hráči na mezinárodní scéně. Mezinárodní organizace se od režimů

liší také byrokratickou strukturou a představují více institucionalizovanou formu spolupráce než režimy.

Mezinárodní režimy a organizace nestojí však odděleně. Mezinárodní organizace může tvořit část režimu, nebo být součástí několika režimů. Na druhou stranu mezinárodní režim může být uplatňován jednou i několika mezinárodními organizacemi. Příkladem může být režim nešíření jaderných zbraní, který je uplatňován Mezinárodní agenturou pro atomovou energii (International Atomic Energy Agency, IAEA) a Skupinou jaderných dodavatelů (Nuclear Suppliers Group, NSG) (Pease, 2012).

2.2.3 Konvence

Konvence jsou *ad hoc* uskupení, která můžeme definovat jako „pravidelný vzorec chování v opakujících se situacích“ (Lewis, 1969, cit. podle Waisová, 2002, s. 50). Jsou to neformální instituce s cílem naplnění konkrétních zájmů. OSN vysvětluje termín *konvence* dvěma způsoby, dle obecného a specifického významu. Konvence jako obecný termín znamená zdroj práva, na rozdíl od mezinárodních zvykových pravidel a obecných zásad mezinárodního práva. Dále se tento pojem vysvětluje jako sekundární zdroj práva, tedy soudní rozhodnutí a učení nejvýše kvalifikovaných publicistů. Toto obecné použití termínu *konvence* zahrnuje všechny mezinárodní dohody, stejně tak jako obecný pojem *smlouva* či *úmluva*.

Konvence jako specifický termín se vztahuje ke konkrétním multilaterálním dohodám mezi několika účastníky. Konvence jsou obvykle otevřeny pro účast mezinárodního společenství jako celku, nebo pro vysoký počet států. Jako konvence jsou často nazývány nástroje sjednané pod záštitou mezinárodní organizace, např. Úmluva Organizace spojených národů o mořském právu z roku 1982 či Vídeňská úmluva o smluvním právu z roku 1969. Stejně tak se tento termín vztahuje na nástroje přijaté orgány mezinárodní organizace, např. Úmluva Mezinárodní organizace práce o stejném odměňování pracujících mužů a žen za práce stejné hodnoty přijatá Mezinárodní konferencí práce v roce 1951 (UN, 2015).

2.2.4 Další subjekty mezinárodních vztahů

V textu výše jsou uvedeny základní typy mezinárodních institucí, které formují mezinárodní politiku. Dění na mezinárodním poli ovšem ovlivňují i další hráči, a to jmenovitě nevládní mezinárodní organizace a nadnárodní korporace.

Nevládní mezinárodní organizace jsou převážně neziskové soukromé organizace, které se věnují rozličným mezinárodním aktivitám. Nevládní organizace se podílí na mezinárodní politice prostřednictvím definování cílů, poskytováním informací a odborných rad a názorů. Také vyvíjejí tlak na vlády a mezinárodní organizace pomocí přímých či nepřímých lobbystických technik. Přímé lobbystické metody se týkají kontaktování úředníků (a jejich zaměstnanců) za účelem přesvědčit je, aby přijaly určitou příslušnou iniciativu či politiku. Nepřímé lobbystické techniky pak zahrnují nadnárodní reklamní kampaně zacílené na utváření a mobilizování veřejného mínění (Hurd, 2014).

Nevládní organizace jako je Amnesty International, Greenpeace a Mezinárodní výbor Červeného kříže jsou nástroji pro nastavování mezinárodních norem a vykonávání mezinárodních politik. Přestože většina nevládních organizací získává vládní dotace, jejich činnost bývá nezávislá a často koordinovaná s mezinárodními organizacemi. Hlavním zdrojem financování jsou však soukromé zdroje včetně členských příspěvků, příjmy z investic a charitativní příspěvky od jednotlivců a soukromých společností (Heywood, 2011).

Mezinárodní společnosti jsou ziskově orientované soukromé firmy, které mají pobočky ve dvou či více zemích a věnují se mezinárodní produkci zahrnující pohyb zboží a služeb přes národní hranice. Tyto společnosti ovládají obrovské množství zdrojů a mají tak moc ovlivňovat celé národní ekonomiky. Expanze mezinárodních společností do dalších národních jurisdikcí probíhá prostřednictvím přímých zahraničních investic. Ty se odlišují od jiných typů investic tím, že mezinárodní společnosti získávají vlastnictví a manažerskou kontrolu nad pobočkami. Základní ekonomický cíl mezinárodních společností je produkce zboží a služeb pro světový trh s použitím pokud možno nejnižších nákladů. Dle ekonomické teorie mezinárodní společnosti usilují o maximalizaci zisků a návratnost pro akcionáře (Hurd, 2014).

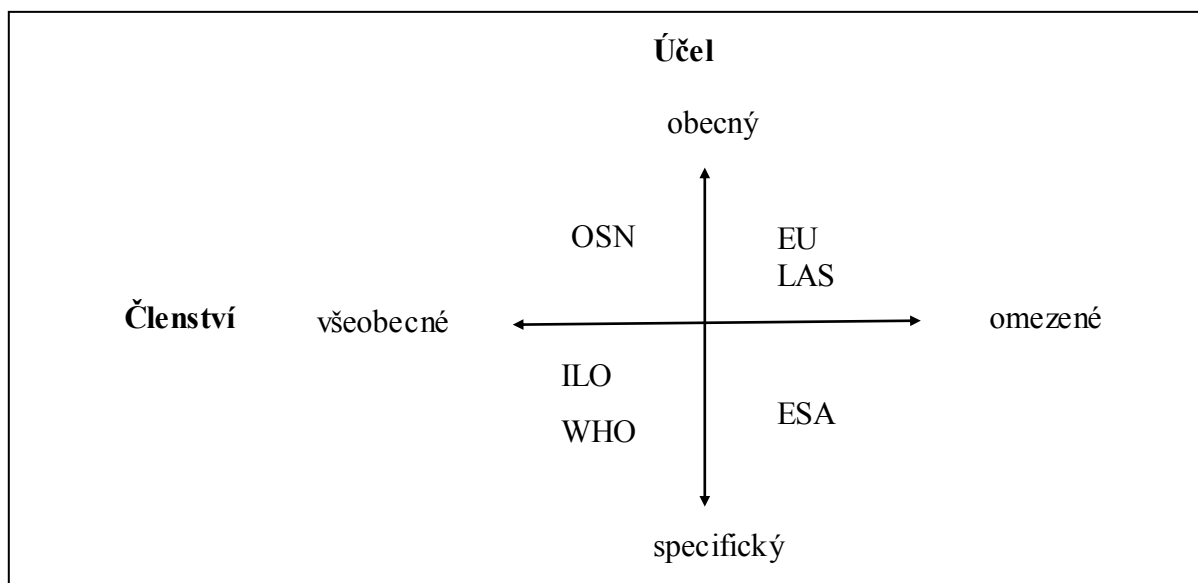
Jak uvádí Pease (2012), jedna z nejranějších mezinárodních společností byla Východoindická společnost, jež byla založena v roce 1600. Společnost, věnující se výrobě a distribuci čaje, koření, šperků a textilií na globální úrovni, měla sídlo v Londýně a kanceláře a pobočky v Nizozemí, Severní a Jižní Americe, Číně, Jihovýchodní Asii a Indii. Jednalo se o soukromou akciovou společnost, která byla autorizována pod britskou korunou. Ve skutečnosti tato společnost pomáhala britské vládě spravovat velkou část Indie, která byla kolonií během 19. a počátkem 20. století.

2.3 Dělení mezinárodních organizací

Mezivládní organizace mohou mít **univerzální členství**, kdy všechny státy mají právo stát se členem. Příkladem takové mezivládní organizace je v zásadě Organizace spojených národů (OSN). V kapitole II, čl. 4 Charty Organizace spojených národů (2015) je uvedeno, že „...mohou být přijaty všechny ostatní mírumilovné státy, které přijmou závazky obsažené v této Chartě a podle úsudku Organizace jsou způsobilé a ochotné tyto závazky plnit“. Mezivládní organizace mohou mít také **omezené členství**, kdy je účast omezena objektivními kritérii. Například Liga arabských států (LAS) je dobrovolné uskupení států, jejichž úředním jazykem je arabština. Toto uskupení má za cíl posílit vazby arabských států a podporovat společné politické a ekonomické cíle (Rittberger a Zangl, 2006).

Mezivládní organizace lze kategorizovat podle jejich účelu. V případě **obecného účelu** (např. OSN), se působnost organizace dotýká řady různých mezinárodních problémů, které postihují její členy. Opačným pólem jsou **specializované** mezinárodní organizace, které se zaměřují na velmi specifický mezinárodní problém. Takovým příkladem je Mezinárodní organizace práce (International Labor Organization, ILO), která nastavuje mezinárodní standardy práce, Světová zdravotnická organizace (World Health Organization, WHO), jenž se věnuje otázce světového zdraví či Evropská vesmírná agentura (European Space Agency, ESA) (Rittberger a Zangl, 2006). Výše uvedené dělení je nastíněno na obrázku 2.2.

Obrázek 2.2 Typologie mezinárodních organizací

Zdroj: Rittberger a Zangl (2006), s. 11. Vlastní překlad a zpracování.

2.4 Teoretické přístupy k mezinárodním vztahům

Ve společenské vědě je teorie soubor názorů, které zjednodušují komplexnost světa a pomáhají definovat klíčové síly a aktéry na světové scéně. Různé teorie mají často na svět velmi odlišné názory, někdy si dokonce odporují. V této části budou uvedeny čtyři nejznámější myšlenkové směry zabývající se studiem mezinárodních vztahů. Jmenovitě se jedná o realismus, liberalismu, konstruktivismus a marxismus. Tyto teoretické směry ale nestojí samostatně a do různé míry se prolínají.

2.4.1 Realismus

Jak popisuje Sutch a Elias (2007), klasický realismus vychází z předpokladu, že stát je tím hlavním a rozhodujícím hráčem v mezinárodní politice. Tudíž v realistické analýze mezinárodních politik je opomenut sociální faktor. Jelikož jsou realisté přesvědčení, že důležitou součástí lidské povahy je usilování o moc, charakterizují mezinárodní politiku jako neustálé hledání moci všemi státy, stejně tak jako je národní politika charakterizovaná hledáním moci různými politickými stranami a spolky.

Národní a mezinárodní politiky jsou dvě různé manifestace jednoho shodného jevu, a tím je boj o moc. V národní politice je použití síly v boji o moc omezeno, jelikož pouze stát má monopol na jeho legální použití. V mezinárodní politice však může boj o moc vyústit až v hrozbu a použití násilí, jelikož neexistuje žádná nadnárodní autorita schopná ovládat tak ohromnou moc. V takto anarchickém svépomocném systému každý stát disponuje vlastními bezpečnostními složkami za účelem maximalizace moci.

Dle realistů jsou mezinárodní organizace jednoduše využívány silnými státy z důvodu efektivnější implementace jejich mocenských politik a prosazení jejich vlastních zájmů. Zřízení a úspěch mezinárodní organizace je tudíž závislý na existenci hegemonu disponujícím nesmírnými zdroji moci (Hurd, 2014).

Neorealismus víceméně přijímá premisy klasického realismu, ale pokouší se o větší diferenciaci. Neorealismus zejména už nepředpokládá, že usilování o moc státy v mezinárodním systému je dáno lidskou povahou. Dle nich je to spíš samotná anarchická struktura mezinárodního systému, která nutí státy prosazovat výlučně bezpečnostně-orientovanou politiku maximalizující autonomii a vliv prostředky moci. Anarchická struktura mezinárodního systému charakterizovaná absencí legálního monopolu síly neposkytuje státům žádnou garanci přežití, a tak si státy musí zajistit své přežití vlastní

cestou. Z tohoto pohledu je téměř nemožné dosáhnout spolupráce mezi státy (Burchill et al., 2013).

2.4.2 Liberalismus

Liberalistický pohled na svět hájí silné přesvědčení v hodnoty jednotlivců a myšlenku omezené vlády, trhu a právního státu. Liberální tradice v mezinárodních vztazích, které vyvstávají z kritiky realismu, čerpají z ekonomické teorie Adama Smithe a politické teorie Johna Lockeho. Liberálové inklinují k více optimistickému názoru na vyhlídky vztahů mezi společnostmi. Zdůrazňují, že velká část mezinárodní spolupráce je založena na mírové výměně zboží, služeb a myšlenek mezi společnostmi. Mezinárodní vztahy jsou také formovány důležitostí ekonomických a sociálních transakcí (Sutch a Elias, 2007).

Liberálové tvrdí, že nestátní hráči, jako jsou nadnárodní společnosti a mezivládní organizace, jsou také důležitými subjekty mezinárodních vztahů. Nesnaží se tím snižovat roli států, ale upozornit na to, že světovou politiku mohou ovlivňovat i další subjekty. Někteří liberálové vnímají stát jako poněkud nestálý subjekt tvořený soutěžícími jednotlivci a zájmy uvnitř společnosti. Mnoho z těchto zájmů má nadnárodní vazby, které přesahují státní hranice. Vlády států také mohou být tvořeny výkonnými, legislativními, soudními a byrokratickými zástupci, kteří mají osobní či odvětvové zájmy. Tyto domácí faktory mohou ovlivnit rozhodovací proces stejně tak jako mezinárodní vztahy. Pochopení jednotlivců a různých skupin, které soutěží o kontrolu vlády, je nezbytné k pochopení toho, jak stát vystupuje v mezinárodních vztazích. Racionální chování nemůže být předpokládáno za všech okolností, jelikož rozdílné vlivy působící na vládu mohou vést k neoptimálním rozhodnutím (Desai, 2013).

Liberálové vidí mezinárodní vztahy jako kombinaci spolupráce a konfliktu. Lidé jsou egoistická, ale také spolupracující ekonomická stvoření. Jejich přirozený instinkt pro výměnu a obchod je spojuje dohromady na trhu. Trh, který vytváří bohatství a blahobyt, také vytváří úplnou vzájemnou závislost. Rozšiřující se globální trh spojuje společnosti dohromady pomocí mezinárodního obchodu a financí. Společnosti lidí se tak spoléhají na sebe navzájem v otázce bezpečnosti a ekonomického blahobytu a tato závislost pobízí subjekty ke vzájemné spolupráci. Vzájemná závislost v případě vzniku konfliktu zabrání propuknutí násilí a přispívá tak k mírovým vztahům mezi společnostmi (Pease, 2012).

Zastánci liberalismu pohlíží na mezinárodní organizace dvěma způsoby. Jedni vidí mezinárodní organizace jako rané instituce - předchůdce - světové vlády. Tvoří tak základy rodícího se "nového světového řádu". Mezinárodní organizace se vyvíjejí v nadnárodní organizace, které uplatňují autoritu a jurisdikci na národních státech. Druzí vnímají mezinárodní organizace jako mechanismus sloužící vládám k překonání kolektivních problémů a pomáhající uklidnit konflikty mírovou cestou. Mezinárodní organizace jsou důležité ve své vlastní právní podstatě, kdy spolupracují s vládami a zároveň jednájí nezávisle. Pro liberály je globální správa a řízení založeno na spolupráci několika typů subjektů - jednotlivci, zájmové skupiny, vládní agentury, mezinárodní organizace, mezinárodní nevládní organizace a nadnárodní korporace - soupeřících a pracujících společně za účelem definování a podporování "mezinárodního kolektivního dobra" a řešení globálních problémů (Sutch a Elias, 2007).

2.4.3 Konstruktivismus

Jak uvádí Burchill et al. (2013), konstruktivismus může být viděn jako radikální alternativa realismu. Tento směr vychází z předpokladu, že společnost, tady vnímána jako lidé - ne stát, je hlavním hráčem v mezinárodní politice. Dle konstruktivismu jsou lidé morální subjekty, které dokážou rozlišovat mezi dobrem a zlem, pravdou a lží apod. Tudiž se v mezinárodní politice společnosti tvořené lidmi neorientují pouze na získání a udržení moci, ale jsou také ovlivněny jejich ideály, hodnotami a normami. Sociální hráči tak řeší nejen, jaké zisky jim mohou plynout z jejich jednání („orientace na zájmy“), ale také co je od nich očekáváno na základě ideálů, hodnot a norem sdílených v jejich společnosti („orientace na normy“).

Konstruktivismus zdůrazňuje, že vznik mezinárodních institucí obecně a obzvlášť mezinárodních organizací záleží na tom, zda vyvstane konsensus ohledně hodnot a norem. Navíc konstruktivismus upozorňuje na důležitost kognitivní shody při základní mezinárodní organizace (tzv. kognitivní podmínka) a připouští fakt, že problémy, se kterými se státy musí vypořádat, jsou vnímány různým způsobem v různých společnostech. Vznik efektivní mezinárodní organizace je tak možný pouze za předpokladu, že zúčastněné společnosti sdílejí základní vnímání problému (Zartman a Touval, 2010).

Heywood (2011) doplňuje, že na rozdíl od realismu se konstruktivismus zaměřuje na roli sociálních skupiny, které lobují za určité normy a jejich vnímání, a obzvlášť jejich

vliv na nevládní organizace spojené s epistemickým společenstvím. Tato společenství jsou důležitá při formování kognitivní shody, protože jsou tvořeny uznávanými nadnárodními expertními sítěmi, které se zaměřují na určitou problematiku. Pomáhají také utvářet normy založené na společné shodě.

Dle Zartman a Touval (2010) konstruktivistická teorie podtrhává dvojí roli mezinárodních organizací, tedy odrážení hodnot a norem, na nichž je založena na straně jedné a ovlivňování hodnot a norem zúčastněných společností na straně druhé. Nevládní organizace, které se zaměřují na určitou problematiku, jako je ochrana životního prostředí, lidská práva či volný obchod, tak mohou využívat mezinárodní organizace, aby lobovaly na celosvětové úrovni za příslušné normy.

2.4.4 Marxismus

Marxistický pohled se vyznačuje svou pozorností na různé způsoby produkce a ekonomické síly, které utvářejí mezinárodní vztahy. Tento směr zdůrazňuje ekonomickou a politickou nerovnost v mezinárodních vztazích, jež vede ke vztahům nadřazený-podřazený. Takovéto vztahy však vedou jak k nenásilným, tak násilným konfliktům.

Pro Marxisty je kapitalismus vymezujícím rysem mezinárodního systému. Kapitalismus je způsob produkce zboží založený na čtyřech attributech – soukromé vlastnictví, motivace zisku, námezdní práce a volný obchod. Kapitalisté usilují o maximalizaci zisku na soupeřícím globálním trhu. Takové soupeření vytváří vítěze a poražené a předurčuje pozici a chování subjektů mezinárodních vztahů. Kapitalistický proces shromažďování zisků a naléhavé potřeby trhu se dotýkají jednotlivců a společnosti i negativním způsobem (Burchill et al., 2013).

Marxisté se zaměřují na ekonomické třídy, které definují jako vztah osoby k výrobním prostředkům. Subjekty mezinárodních vztahů jsou rozlišovány podle jejich role v celosvětové produkci výrobků a služeb. Kapitalismus vytváří dvě základní, ale nerovné třídy: buržoazie (vlastníci výrobních prostředků) a proletariát (placení pracovníci). Analýza tříd se věnuje jak těmto ekonomickým třídám, tak ekonomickým třídám států. Státy jádra (vyspělé průmyslové země) poskytují kapitál a finance. Státy periferie (země třetího světa) poskytují levné suroviny a nekvalifikovanou pracovní sílu. Státy semiperiferie (nově industrializované státy) poskytují outsourcing a levné kvalifikované pracovníky. Výsledkem ekonomické spolupráce jádra, periferie a semiperiferie je produkce

výrobků a služeb pro globální trh, avšak rozdělení výnosů a nákladů je ve své podstatě nerovné (Heywood, 2011).

Mezinárodní vztahy jsou podle marxistů konfliktní, protože kapitalismus je založen na vykořisťování. Kapitalismus využívá, resp. vykořisťuje zdroje, trhy a pracovní sílu, aby maximalizoval své zisky, a tím vytváří sociální, politickou a ekonomickou nerovnost. Charakter ekonomických vztahů je v podstatě hra s nulovým součtem, ve které jeden hráč zvítězí, zatímco jiný ztrácí. Jádrem tak vykořisťuje periferii a semiperiferii a těží z jejich výdajů. Z toho důvodu vidí marxisté mezinárodní vztahy konfliktní a rozděľující svět na chudé a bohaté.

Desai (2013) tvrdí, že ekonomické faktory jsou nejdůležitější pro pochopení domácí a mezinárodní politiky. Vlády jsou odrazem dominantní ekonomické třídy a tato třída formuluje své zájmy jako zájmy celé společnosti. Války a jiné formy násilných konfliktů pramení z třídního vykořisťování a problémy, které se zdají být geostrategické, jsou ve skutečnosti ekonomické povahy.

Pro marxisty je povaha mezinárodních organizací předurčena základním ekonomickým řádem. Současné mezinárodní organizace odrážejí, legitimizují a podporují globální kapitalismus. Mezinárodní finanční instituce, jako je Světová banka a Mezinárodní měnový fond, jsou mechanismy kapitalistické dominance. Snaží se otevřít trh, vynucují privatizaci a povzbuzují zahraniční investice (Desai, 2013).

2.5 Vybrané mezinárodní organizace ekonomického charakteru

V této části budou představeny vybrané mezinárodní organizace ekonomického charakteru, jejichž spolupráce s EU bude zkoumána v další kapitole. Konkrétně se jedná o Mezinárodní měnový fond, Světovou banku a Světovou obchodní organizaci.

2.5.1 Mezinárodní měnový fond

Mezinárodní měnový fond (MMF) byl založen na brettonwoodské konferenci v roce 1944, aby poskytoval stabilní mezinárodní měnový řád. Za tímto účelem MMF koordinuje mezinárodní měnovou výměnu, bilanci mezinárodních plateb a národní účty. Původním cílem byla také pomoc při zakládání multilaterálního systému plateb a zpřístupnění zdrojů těm členům, kteří se potýkali s problémy s platební bilancí. Mandát MMF byl prodloužen v roce 2012 tak, aby zahrnoval všechny makroekonomické problémy

a problémy finančního sektoru, které se týkají globální stability. Mezinárodní měnový fond sídlí ve Washingtonu, D. C. v USA a členem je 188 zemí (IMF, 2015).

Mezinárodní měnový fond se snaží naplnit svůj hlavní cíl, tedy stabilitu mezinárodního měnového systému, třemi způsoby – dohledem, finanční asistencí a technickou asistencí. Dohled zahrnuje sledování a monitorování globální ekonomiky a ekonomiky členských států. Jako součást tohoto procesu MMF upozorňuje na potenciální rizika stability a navrhuje potřebné úpravy politik. Finanční asistence je poskytována formou půjček členským zemím, které se potýkají s aktuálními či potenciálními problémy s platební bilancí. Tyto finanční půjčky umožňují zemím obnovit jejich mezinárodní rezervy, stabilizovat měny, pokračovat v placení importů a upravit podmínky pro silný ekonomický růst za přijetí příslušných opatření. Na rozdíl od rozvojových bank Mezinárodní měnový fond nepůjčuje na konkrétní projekty. Technická asistence je poskytována vládám a centrálním bankám členských zemí v podobě různých expertních školení. Cílem je pomoci státům utvářet hospodářskou politiku a řídit finanční záležitosti s větší efektivitou díky posílení jejich lidských a institucionálních kapacit (IMF – Mezinárodní měnový fond, 2005).

V rámci výkonu své úlohy zavedl Mezinárodní měnový fond tzv. Zvláštní práva čerpání (Special Drawing Rights - SDR). SDR byly zavedeny Mezinárodním měnovým fondem v roce 1969 jako doplňková mezinárodní rezervní měna v kontextu brettonwoodského systému pevných směnných kurzů. Země zapojené do tohoto systému potřebovaly oficiální rezervy – zlato nebo americký dolar – které mohly být použity pro nákup domácí měny na zahraničních směnných trzích s ohledem na požadavek udržení svých směnných kurzů. Avšak mezinárodní zásoba těchto rezervních aktiv se ukázala být nedostatečná vzhledem ke vzrůstajícímu objemu světového obchodu a finančních toků. Proto se mezinárodní komunita rozhodla vytvořit nové mezinárodní aktivum pod záštitou Mezinárodního měnového fondu (IMF, 2015).

SDR se dají charakterizovat jako potenciální nárok na volně použitelné měny členů MMF. Držitelé práv čerpání mohou získat tyto měny výměnou za jejich SDR dvěma způsoby: jednak prostřednictvím uspořádání dobrovolné výměny mezi členy a jednak tím, že MMF jmenuje členy se silnou vnější pozicí ke koupi SDR od členů se slabou vnější pozicí. Kromě role doplňkového rezervního aktiva, SDR slouží jako zúčtovací jednotka MMF a některých dalších mezinárodních organizací. V současné době se koš SDR skládá

z amerického dolaru, eura, japonského jenu a britské libry. S platností od 1. října 2016 bude koš rozšířen o čínský jüan (IMF, 2015).

Vrcholným orgánem Mezinárodního měnového fondu je Rada guvernérů, která se skládá z jednoho guvernéra a jednoho zástupce za každou členskou zemi. Guvernér je jmenován členskou zemí a obvykle se jedná o ministry financí nebo guvernéry centrálních bank. Sbor guvernérů je oprávněn určovat výši členských kvót, přidělovat SDR (zvláštní práva čerpání), schvalovat nové členy a také dodatky k Dohodě o MMF (v org. IMF Articles of Agreement). Rada guvernérů také volí a jmenuje výkonné ředitele a vystupuje, jako základní arbitr při řešení problémů souvisejících s interpretací Dohody o MMF. Rady guvernérů Mezinárodního měnového fondu a Světové banky se setkávají jednou ročně, aby diskutovali práci příslušných institucí. Během setkání, které se koná v září nebo říjnu, guvernéři vzájemně konzultují a předkládají jejich názory na současné problémy svých zemí v mezinárodní ekonomice a financích. Rady guvernérů také rozhodují o tom, jak by měly být řešeny současné mezinárodní monetární problémy a schvalují příslušná usnesení (IMF – Mezinárodní měnový fond, 2005).

Za vedení každodenní agendy je zodpovědná Výkonná rada, která je složena z 24 výkonných ředitelů. Tito členové reprezentují všech 188 zemí. Velké země, jako jsou Spojené státy americké a Čína, mají své vlastní křeslo v Radě, ale většina zemí je seskupena ve volebních obvodech, které reprezentují 4 nebo více zemí. Největší volební obvod se skládá z 24 členů. Rada zpravidla rozhoduje na základě konsensu, ale někdy dochází také k formálnímu hlasování. Funkci předsedy Výkonné rady zastává Generální ředitel, který má čtyři zástupce. Tento řídicí sbor dohlíží na práci zaměstnanců a udržuje kontakty na vysoké úrovni s vládami členských států, médii, nevládními organizacemi a dalšími institucemi (IMF, 2015).

Dalším orgánem je Nezávislý hodnotící orgán, který byl založen v roce 2001, aby vedl nezávislé a objektivní hodnocení politik a aktiv Mezinárodního měnového fondu. Dle mandátu je tento orgán naprosto nezávislý na managementu Mezinárodního měnového fondu a pracuje mimo dosah vlivu Výkonné rady. Cílem orgánu je posílit vnější důvěryhodnost MMF, podporovat institucionální řízení a dohled a zlepšit využívání získaných zkušeností v rámci MMF (IMF – Mezinárodní měnový fond, 2005).

2.5.2 Světová banka

Světová banka byla založena v roce 1944 na brettonwoodské konferenci s cílem pomoci obnově zemí postižených druhou světovou válkou. Banka sídlí ve Washingtonu D. C. v USA a v současné době je členem 188 zemí. Světová banka se skládá ze dvou rozvojových institucí, Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj (IBRD) a Mezinárodní rozvojové asociace (IDA). Spolu s dalšími třemi subjekty tvoří Skupinu Světové banky, těmito subjekty jmenovitě jsou Mezinárodní finanční korporace (IFC), Multilaterální agentura pro investiční záruky (MIGA) a Mezinárodní středisko řešení investičních sporů (ICSID) (Skupina Světové Banky, 2005).

IBRD byla založena jako rozvojový „pilíř“ pod brettonwoodským systémem. Je to nezávislá agentura v rámci systému OSN a je zodpovědná za multilaterální poskytování úvěrů zemím OSN. Původně IBRD zaměřovala své půjčky pouze na rekonstrukci Evropy. Ve značné míře začala poskytovat půjčky rozvojovým zemím až na konci 50. let 20. století. Multilaterální veřejné úvěry byly navrženy tak, aby doplňovaly soukromé půjčky s cílem nastartování jak domácích, tak zahraničních investic v Evropě a později v zemích Třetího světa. Pomocí efektivních investic kapitál plyne do oblastí, kde je nejvíce potřeba a kde je návratnost investic největší (Skupina Světové Banky, 2005).

IBRD zůstává konzervativní základnou skupiny Světové banky, poskytuje tradiční půjčky, ačkoliv za nižší úrokovou míru než komerční banky. IBRD půjčuje výlučně vládám a rozhodnutí o půjčce probíhá systémem váženého hlasování, které odráží poměr příspěvků členských států. Zdroje banky pocházejí z členských příspěvků a kapitálových trhů prostřednictvím soukromých výpůjček. IBRD je výlučně vlastněná akcionáři a úvěrová politika je určena správní radou (The World Bank, 2015).

Mezinárodní rozvojová asociace byla vytvořena v roce 1960, aby sloužila investičním potřebám nejchudších států Třetího světa. Mnoho rozvojových zemí se totiž utápí v chudobě a dlužích tak hluboko, že by ani za příhodných podmínek nebyly schopny splnit konzervativní úvěrová kritéria IBRD. IDA tak poskytuje zvýhodněné půjčky, jejichž doba splatnosti je prodloužena na třicet až padesát let a úroková míra je na velmi nízké hodnotě mezi 1 a 3 procenty. Některé půjčky jsou dokonce odúročené, v tom případě ale stát musí zaplatit malý administrativní poplatek. Aby se země mohla kvalifikovat pro úvěr od Mezinárodní rozvojové asociace, musí splňovat příjmové zásady, které se měří pomocí

HDP v paritě kupní síly. Pro fiskální rok 2016 je toto kritérium stanoveno na hodnotu \$1,215 a splňuje ho 77 zemí (The World Bank, 2015).

Mezinárodní finanční korporace byla založena v roce 1956, za účelem podpory soukromých investic v rozvojových zemích. IFC poskytuje počáteční kapitál, aby přilákal kapitálové investice z různých domácích a zahraničních zdrojů. IFC také poskytuje půjčky a přímé kapitálové investice soukromým společnostem, aby stimulovaly soukromé podniky a investice. Přilákáním domácích a zahraničních investorů do zemí Třetího světa se v rozvojových zemích naakumuluje nezbytné množství kapitálu pro udržitelný ekonomický růst a rozvoj (Skupina Světové Banky, 2005).

Další orgán, Mezinárodní středisko řešení investičních sporů, byl založen v roce 1966 za účelem pomoci státům a jednotlivcům v řešení sporů, které se týkají zahraničních investic nadnárodních společností, prostřednictvím zprostředkování a arbitráže. Posledním orgánem je Multilaterální agentura pro investiční záruky založená v roce 1988. MIGA poskytuje pojištění soukromých investic proti ztrátě způsobené politickým rizikem, jako jsou války, občanské nepokoje či vyvlastnění. Tím MIGA pomáhá soukromým investorům rozložit riziko investování do politicky a ekonomicky nestabilních oblastí (Skupina Světové Banky, 2005).

Vrcholným správním orgánem skupiny Světové banky je Rada guvernérů. Každý stát je zastupován jedním guvernérem, který působí ve všech organizacích skupiny Světové banky. Rada guvernérů, která se schází alespoň jednou ročně, přijímá dlouhodobé strategie Banky. Rozhodnutí jsou založena na váženém systému hlasování, kde jsou váhy přibližně úměrné velikosti příspěvku daného členského státu (příspěvky jsou založeny na podílu kapitálu a obchodu) (The World Bank, 2015).

Dalším orgánem je Rada výkonných ředitelů, která rozhoduje o každodenních operacích Banky. Tvoří ji dvacet čtyři ředitelů, kteří jsou voleni Radou guvernérů. Rada výkonných ředitelů volí prezidenta Světové banky, který Banku zastupuje politicky, řídí činnost celé skupiny a určuje její směr. Prezident je volen na období pěti let a v současné době tuto funkci zastává Jim Yong Kim (The World Bank, 2015).

Světová banka se ve svých stanovách zavazuje k politické a ekonomické neutralitě. Banka a její instituce by měly činit rozhodnutí o poskytnutí úvěru na základě zásad řádných mezinárodních financí, ne na základě politické nebo ekonomické orientace státu, jak je stanoveno v článku 4 zakládající smlouvy. Přesto bývá Světová banka kritizována za

nedodržování tohoto pravidla. Například Spojené státy americké využívají svůj podíl volebních hlasů k blokaci úvěrů pro politicky nežádoucí státy a naopak zvýhodňují spojenecké země. Banka také poskytla významné úvěry represivním režimům na Filipínách, v Argentině a na Haiti, čímž pomohla těmto režimům pokračovat v jejich nekorektních praktikách (Desai, 2013).

2.5.3 Světová obchodní organizace

Světová obchodní organizace (WTO) byla založena 1. ledna 1995 jako nástupce Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT) se sídlem v Ženevě ve Švýcarsku. GATT byla založena v roce 1947 jako součást brettonwoodského systému. Hlavním záměrem bylo dodat po válce novému světovému řádu ekonomické základy založené na teorii komparativních výhod a volného obchodu. GATT na rozdíl od WTO nebyla formální mezinárodní organizace, ale pouze mnohostranná dohoda. V současné době tvoří Světovou obchodní organizaci 162 členů. WTO se zabývá regulací a odstraňováním překážek obchodu mezi zúčastněnými státy (WTO, 2015).

GATT, předchůdce Světové obchodní organizace, byla založena po druhé světové válce v návaznosti na další multilaterální instituce zaměřující se na mezinárodní ekonomickou spolupráci – zejména brettonwoodské instituce, tedy Světovou banku a Mezinárodní měnový fond. Srovnatelná mezinárodní organizace pro obchod, Mezinárodní obchodní organizace (ITO), měla vzniknout jako specializovaná agentura Organizace spojených národů (OSN). Účelem této organizace měla být nejen regulace obchodních bariér, ale také měla řešit další problémy spojené s mezinárodním obchodem, včetně zaměstnanosti, investic, restriktivních obchodních praktik a komoditních dohod. Avšak smlouva o ITO nebyla ratifikována Spojenými státy americkými a dalšími signatáři a nikdy tak nevstoupila v platnost (Pease, 2012).

Nejdůležitější funkcí WTO je dohled nad implementací, správou a uplatňováním smluvních dohod a poskytování fóra pro vyjednávání a řešení sporů. Dále je povinností WTO přezkoumávání národních obchodních politik a zajištění koherence a transparentnosti obchodních politik prostřednictvím dohledu nad vytvářením celosvětové ekonomické politiky. Další prioritou Světové obchodní organizace je asistence rozvojovým, nejméně rozvinutým a nízkopříjmovým zemím v přechodu na přijetí pravidel WTO pomocí technické spolupráce a odborné přípravy (Světová obchodní organizace, 2010).

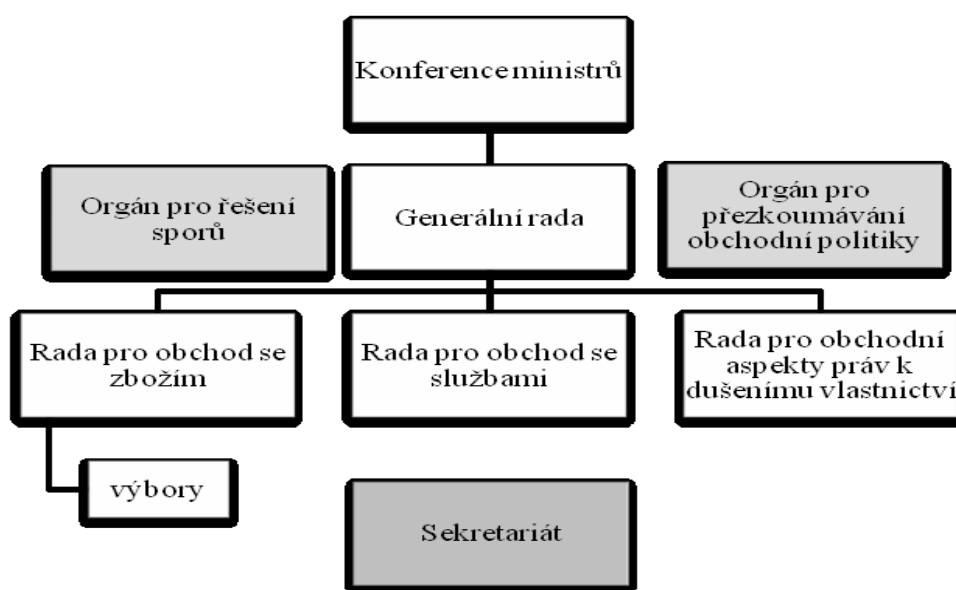
Vzhledem k pokračující globalizaci nabývá mezinárodní organizace řídící obchodní systém stále na důležitosti. S tím, jak se zvyšuje objem obchodní výměny, se stále více objevují problémy jako je protekcionismus, obchodní bariéry, subvence a porušení duševního vlastnictví, což je dáno rozdílností obchodních pravidel každé země. WTO slouží jako prostředník, když se výše uvedené problémy začnou vyskytovat. WTO může být považováno za produkt globalizace a také jednu z nejdůležitějších organizací dnešní globální společnosti. Světová obchodní organizace je také centrem ekonomického výzkumu a analýzy a každý rok uveřejňuje výzkumné zprávy o určitých tématech (Cihelková, 2009).

Světová obchodní organizace je strukturovaná na čtyřech úrovních (viz obrázek 2.3). Nejvyšší orgán je Konference ministrů, která je složena ze všech členských států či celních unií. Setkávání probíhají nejméně jednou za dva roky v Ženevě. Úkolem Konference ministrů je určování dlouhodobých strategických plánů organizace. Dalším orgánem je Generální rada, která zahrnuje také Orgán pro řešení sporů a Orgán pro přezkoumávání obchodní politiky. Generální rada se neschází pravidelně, ale vykonává většinu pravomocí Konference ministrů v mezidobí její schůzek (WTO, 2015).

Na třetí úrovni působí několik rad, které dohlíží na širokou oblast věnující se obchodu. Jmenovitě se jedná o Radu pro obchod se zbožím (v rozsahu dohody GATT), Rada pro obchod se službami (v rozsahu dohody GATS) a Rada pro obchodní aspekty práv k duševnímu vlastnictví (v rozsahu dohody TRIPS). Poslední úroveň tvoří výbory a pracovní skupiny, které se zabývají užší oblastí než rady, např. obchod a rozvoj, obchod a životní prostředí, přistoupení nových členů apod. Ačkoliv členské státy jsou členy všech výše uvedených orgánů, většinu práce vykonávají právě výbory (WTO, 2015).

Každodenní práci organizace vykonává Sekretariát, který tvoří asi 500 zaměstnanců. V čele Sekretariátu stojí Generální ředitel, jímž je od roku 2013 Roberto Azevêdo zvolený Konferencí ministrů na čtyřleté období. Sekretariát dále tvoří úředníci z řad expertů na obchod a ekonomii, kteří přezkoumávají obchodní politiku členů WTO a poskytují Generální radě expertní názory, odborné vzdělávání a technickou podporu. Sekretariát také poskytuje „expertní panel“, který rozhoduje nevyřešené spory a je součástí odvolacího procesu. Funkcí Sekretariátu je „odnárodnit“ mnohostranné obchodní vyjednávání poskytnutím neutrální analýzy (WTO, 2015).

Obrázek 2.3 Organizační struktura Světové obchodní organizace

Zdroj: WTO (2015). Vlastní zpracování.

Členství ve WTO je podmíněno splněním vstupních podmínek. U zemí, které usilují o členství, se zkoumá rozpor mezi pravidly nastavenými WTO a mezinárodní i domácí obchodní politikou a právem žádající země. Noví členové jsou za vázáni aplikovat na všechny členy WTO stejná nediskriminační pravidla, přestože spolu vyjednávají na základně bilaterálních jednání. Kromě 162 členů má WTO 22 pozorovatelů. Pozorovatelé, s výjimkou Vatikánu, musí započít přístupová jednání do 5 let od přidělení statusu pozorovatele. Naposledy přistouplivším čelem je od listopadu 2015 Kazachstán. Kromě samostatných států je členem WTO také Evropská unie. Členem je také např. Hong Kong, který sice není považován za zcela samostatný stát, ale naplňuje podmínku celního území s úplnou autonomií v řízení svých vnějších obchodních vztahů. Světová obchodní organizace prohlašuje sama sebe za mezinárodní organizaci, která je řízena členskými státy na základě konsensu. Pokud se nepodaří mezi členy dosáhnout konsensu, rozhodovací procedura vyžaduje dvoutřetinovou, nebo tříčtvrtinovou většinu s tím, že každý stát má jeden hlas (WTO, 2015).

2.6 Dílčí shrnutí

V této kapitole byla představena teoretická východiska mezinárodních vztahů a mezinárodní organizace. V úvodu byl objasněn původ a formování mezinárodních vztahů, ke kterým přispěly některé historické milníky, jako byla například průmyslová

revoluce a rozvoj mezinárodního obchodu. Dále bylo vymezeno dělení mezinárodních institucí, a to na mezinárodní organizace, mezinárodní režimy, konvence, nevládní mezinárodní organizace a mezinárodní společnosti, pro které se uchýtilo spíše označení nadnárodní společnosti. Všechny tyto uvedené mezinárodní instituce tvoří subjekty mezinárodních vztahů spolu se suverénními státy.

V další části této kapitoly bylo vysvětleno dělení mezinárodních organizací podle členství a účelu. Mezi mezinárodní organizace s univerzálním členstvím lze zařadit Organizaci spojených národů, naproti tomu například členství v Evropské unii je omezeno na splnění určitých podmínek, tzv. kodaňských kritérií. Evropská unie i Organizace spojených národů plní obecný účel, opačným pólem jsou specializované mezinárodní organizace, jako je např. Světová zdravotnická organizace.

Jako další byly popsány nejvýznamnější teoretické přístupy k mezinárodním vztahům, jmenovitě realismus, liberalismus, konstruktivismus a marxismus. Přestože tyto teoretické směry vysvětlují mezinárodní vztahy odlišným způsobem, nikdy nestojí samostatně, ale do různé míry se prolínají. V poslední části této kapitoly byly představeny mezinárodní organizace ekonomického charakteru, konkrétně Mezinárodní měnový fond, Světová banka a Světová obchodní organizace, jejichž spolupráce s EU bude dále zkoumána v následující kapitole.

3 Geneze a vývoj spolupráce EU s mezinárodními organizacemi ekonomického charakteru

Od počátku 90. let prošla účast Evropské unie v mezinárodních organizacích rapidním vývojem jako důsledek prohlubování procesu evropské integrace či pádu východního bloku. V průběhu času dochází ve vývoji vzájemných vztahů, od spolupráce na základě administrativních dohod k účasti jako stálý či dočasný pozorovatel až k plnému či quasi-plnému členství. Klíčovým prvkem činnosti Evropské unie na mezinárodní scéně je prosazování lidských práv a demokracie, dodržování mezinárodního práva a Charty OSN. Unie rovněž svým působením prosazuje své strategické zájmy, hodnoty a cíle a usiluje o ochranu svých občanů. V této kapitole bude nejprve vysvětlena spolupráce EU s mezinárodními organizacemi z hlediska práva Unie. Následně budou představeny vzájemné vztahy a spolupráce Evropské unie s vybranými mezinárodními organizacemi.

3.1 Právní subjektivita a vnější pravomoci EU

Pojem „Evropská unie“ vznikl ke dni 7. února 1992, kdy byla v nizozemském Maastrichtu podepsaná Smlouva o Evropské unii. Na rozdíl od Evropských společenství (ES) však není EU považovaná za klasickou mezinárodní organizaci, ale organizaci svého druhu, tzv. *sui generis* (Cihelková a kol, 2003). Evropská unie v době svého vzniku neměla explicitně přiznanou právní subjektivitu, a tak byly smlouvy do roku 2009 uzavírané jménem Společenství. Právní subjektivitu EU přiznává článek 47 Smlouvy o EU a článek 216 Smlouvy o fungování EU zmocňuje Unii uzavírat smlouvy s třetími zeměmi a s mezinárodními organizacemi. Od přijetí Lisabonské smlouvy je tak EU nositelkou mezinárodních práv a povinností, může vystupovat vlastním jménem, uzavírat mezinárodní smlouvy, nebo být členem mezinárodní organizace (Týč, 2010).

Vnější vztahy EU upravuje článek 220 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii, který stanoví, že „Unie naváže veškerou účelnou spolupráci s orgány Organizace spojených národů a jejími odbornými organizacemi, s Radou Evropy, s Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a s Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Unie kromě toho zajišťuje vhodné vztahy s dalšími mezinárodními organizacemi.“ Jak uvádí Svoboda (2010), Evropská komise definuje pojem mezinárodní organizace jako všechny

mezinárodní organické struktury. Evropská unie tudíž chápe jako mezinárodní organizace i útvary bez právní subjektivity (Svoboda, 2010).

Dle článku 216 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie může EU s ostatními mezinárodními organizacemi uzavírat smlouvy „*stanoví-li tak Smlouvy nebo je-li uzavření dohody bud' nezbytné k dosažení cílů stanovených Smlouvami v rámci politik Unie*“. Evropská unie nemá v žádné smlouvě explicitně stanoveno oprávnění, aby se mohla stát členem mezinárodní organizace. Pravomoc je doložena pouze judikaturou Evropského soudního dvora.¹ V mezinárodních vztazích je EU zastupována Evropskou komisí. Jestliže má Evropská unie v určité oblasti výlučnou pravomoc, hlasuje Evropská komise v dané mezinárodní organizaci jménem EU. Problém však nastává v oblastech se sdílenou pravomocí, kde EU i její členské státy směřují přijímat právně závazné akty. V takovém případě musí členské státy a Evropská unie najít kompromis, který by vyjadřoval společný postoj (Svoboda, 2010).

3.2 Spolupráce EU s Mezinárodním měnovým fondem

Státy Evropské unie pojí s Mezinárodním měnovým fondem dlouhé roky spolupráce. V podstatě jednou z počátečních misí Fondu byla podpora ekonomického růstu a mezinárodního obchodu (v rámci dohody z Bretton-Woodu) válkou zničených evropských zemí. V dnešní době je nejdůležitějším bodem spolupráce EU a MMF finanční pomoc při řešení hospodářských a dluhových problémů EU a především eurozóny. Mezinárodní měnový fond se navíc zabývá makroekonomickým vývojem EU a jednotlivých států a stabilizací finančního sektoru v Evropě.

3.2.1 Zastoupení a postavení EU v Mezinárodním měnovém fondu

Mezinárodní měnový fond je mezivládní státocentrická organizace, jimiž členy mohou být pouze státy. Evropská unie jako taková tudíž není zastoupená v MMF, členy Fondu jsou pouze jednotlivé členské státy Unie. Jediná výjimka byla udělena Evropské centrální bance (ECB) v roce 1999 v souvislosti se zavedením eura. ECB získala status „stálého pozorovatele“ ve Výkonné radě. Na těchto schůzích však ECB aktivně nevystupuje, může pouze vydávat prohlášení. V rámci MMF má ECB ještě informační roli,

---

¹ Například Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. října 1970. Komise Evropských společenství proti Radě Evropských společenství. Evropská dohoda o silniční dopravě. Věc 22/70. In: *Sbírka rozhodnutí*. 1971, 00263.

jelikož je často dotazována státy mimo EU ohledně situace v eurozóně. Prezident ECB a Komisař EU pro Hospodářské a finanční záležitosti, daně a cla se navíc dvakrát ročně na pravidelných Jarních a Výročních schůzích zúčastňují jako pozorovatelé zasedání Mezinárodního měnového a finančního výboru (Fojtíková a kol., 2014).

Jak již bylo uvedeno výše, Evropská unie je při hlasování zastoupena pouze prostřednictvím svých členských států. Jejich podíl hlasů však není zanedbatelný, dohromady disponují 32,05 % hlasů. Pro srovnání, Spojené státy americké drží 16,74 % a Japonsko, druhá země s největším počtem hlasů, pouze 6,23 %. Členské státy EU však samostatně nemají velký vliv, např. v top 8 se nachází pouze Německo, Francie a Spojené království, viz tabulka 3.1.

Tabulka 3.1 Podíl hlasů v MMF osmi největších členů co do počtu hlasů

Země/skupina zemí	Procentuální podíl hlasů
Spojené státy americké	16,74
Japonsko	6,23
Německo	5,81
Francie	4,29
Spojené království	4,29
Čína	3,81
Saudská Arábie	2,80
Ruská federace	2,39
Součet „top 8“ členů	46,36
Součet hlasů členských států EU	32,05

Zdroj: Koops a Tolksdorf (2015), str. 13. Vlastní zpracování a překlad

Každý členský stát vlastní hlasovací kvóty založené na „relativní pozici“ daného státu ve světové ekonomice. Kvóta určují maximální finanční závazek daného státu vůči MMF a jeho hlasovací sílu a odvíjí se od nich přístup státu ke zdrojům MMF, které daný stát může získat. Fond používá speciální vzorec pro výpočet kvót členských států. Vzorec zahrnuje vážený průměr HDP (váha 50 %), otevřenost (30 %), hospodárnost (15 %) a mezinárodní rezervy (5 %). Vzorec také zahrnuje faktor odškodnění, který snižuje rozptyl ve vypočtených kvótách mezi členskými státy (Jørgensen a Laatikainen, 2013).

Hlasovací kvóty nejsou jediný důležitý faktor, který udává sílu postavení určitého státu. Důležité jsou také koalice, ve kterých se členské státy MMF sdružují. Při hlasování totiž musí každá koalice států zaujímat společný postoj. Pouze velké ekonomiky, jako jsou USA a Čína, mají vlastní křeslo v Radě výkonných ředitelů. Z členských států EU má vlastní křeslo pouze Spojené království, Německo a Francie. Většina zemí je seskupena v koalicích, které reprezentují 4 až 24 států. 19 členských států eurozóny je rozděleno do 6 koalic, všechny státy EU jsou pak členy 7 koalic (viz. Příloha 1). V současné době tedy není EU ani samotná eurozóna schopná vyjednávat v MMF jednotně.

Při hlasování o nejběžnějších otázkách, jako je např. schvalování půjčky, která probíhá v Radě guvernérů nebo Výkonné radě, je rozhodnutí přijato tzv. prostou většinou, tedy 51 % hlasů. Zásadnější záležitosti jsou pak přijímány tzv. majoritní většinou mezi 70 % (např. změna úrokové míry půjček MMF) a 85 % hlasů (hlasování o přijetí nového člena, zvýšení kvót či změny článku stanovy). Je však důležité zmínit, že v případě rozhodování o běžných provozních záležitostech dochází k hlasování zřídka. Zejména ve Výkonné radě je kladen důraz na rozhodování na základě konsensu a udržení kolegiálního a kolektivního ducha. To znamená, že často vyjednávání záleží více na silném postavení a přesvědčivých argumentech než na hlasovací síle členského státu či koalice států. Nedávný výzkum o hlasovacích modelech a jednání v MMF ukázal, že silné státy se proto často uchylují k méně formálním vyjednávacím taktikám (Jørgensen a Laatikainen, 2013).

3.2.2 Vývoj vztahů EU a Mezinárodního měnového fondu

Za počátek vzájemných vztahů EU a Mezinárodního měnového fondu se dá považovat založení Hospodářské a měnové unie (HMU) v roce 1999. Členské státy EU, resp. ES zůstaly i po vstupu do HMU členy Fondu, s přijetím eura ale vyvstala potřeba vyřešit několik otázek, především roli ECB v mezinárodním měnovém systému. Evropské centrální bance byl v souvislosti s přijetím eura přiznán statut pozorovatele na vybraných schůzích Výkonné rady. Pravidelné konzultace s členskými státy dle čl. IV Dohody o MMF pokračovaly i po přijetí eura. Avšak aby mohl Fond plně posoudit měnovou a kurzovou politiku daných států eurozóny, bylo potřeba konzultací se zástupci relevantních institucí EU. Tyto konzultace a posudky Výkonné rady ohledně měnové a kurzové politiky eurozóny byly ve výsledku odděleny od posudků jednotlivých členských států eurozóny, přesto však tvořily nedílnou součást procesu dle čl. IV Dohody o

MMF. Navíc se změny po přijetí eura dotkly také Zvláštních práv čerpání (SDR). Před vznikem HMU tvořily koš SDR měny pěti členských států MMF s největším objemem exportu zboží a služeb. Euro tedy nahradilo německou marku a francouzský frank a upravily se váhy jednotlivých měn (IMF, 2016).

V souvislosti s přijetím eura volali lídři Evropské unie po více rozšířené spolupráci v oblasti ekonomických a finančních záležitostí. Členské státy Unie proto založily vícestupňovou strukturu spolupráce, složenou z podvýboru Hospodářského a finančního výboru (Sub-Committee on IMF, SCIMF) sídlícího v Bruselu a neformální skupiny členských států (EURIMF) scházející se ve Washingtonu. SCIMF byl založen v roce 2001 za účelem zajistit kontinuální monitorování aktivit Mezinárodního měnového fondu. SCIMF se skládá ze dvou zástupců každého členského státu (z ministerstva financí a centrální banky), dvou zástupců Evropské komise (generální ředitelství Hospodářské a finanční záležitosti) a dvou zástupců Evropské centrální banky. EURIMF je neformální skupina zástupců členských států EU na půdě MMF, která se schází jednou až třikrát týdně ve Washingtonu. Součástí této skupiny je také zástupce delegace Komise a Evropské centrální banky ve Washingtonu. Hlavní funkcí EURIMF je výměna a sdílení informací o postoji členských států ohledně záležitostí MMF (Jørgensen a Laatikainen, 2013).

Těsnější spolupráci EU a Mezinárodního měnového fondu odstartovala finanční krize z roku 2008 a následná evropská dluhová krize. Evropská unie a Mezinárodní měnový fond spojili síly a poskytli finanční asistenci Maďarsku v roce 2008. Monitorovací činnost a dohled měl na starosti MMF s úzkou spoluprací s Evropskou komisí. Tento model byl posléze reprodukován v Lotyšsku v roce 2009 a v Rumunsku v roce 2009, 2011 a následně 2013, viz tabulka 3.2.

Tabulka 3.2 Finanční půjčky udělené MMF a EU

Stát	Rok uzavření dohody	Celková částka (mld. EUR)	MMF (mld. EUR)	EU (mld. EUR)
Maďarsko	2008	18,0	12,5	5,5
Lotyšsko	2008	4,8	1,7	3,1
Rumunsko	2009	18,0	13,0	5,0
	2011	4,9	3,5	1,4
	2013	4,0	2,0	2,0
Řecko	2010	110	30,0	80,0

Zdroj: European Commission (2016a), vlastní zpracování

Nejintenzivnější a nejkomplexnější spolupráce se odehrávala v případě finanční a dluhové krize v Řecku od roku 2010 v podobě tzv. Troiky (viz dále). Rozdíly oproti původní spolupráci jsou značné. Zatímco v případě Maďarska byly půjčky poskytnuté Fondem podstatně vyšší ve srovnání s půjčkami EU, v případě řecké pomoci se situace obrátila (Fojtíková a kol., 2014).

3.2.3 Spolupráce EU s MMF v kontextu „Troiky“

V počátku krize v Řecku neměla EU žádný právní rámec, na jehož základě by poskytovala finanční asistenci, nebo spolupracovala s Mezinárodním měnovým fondem. Z toho důvodu vznikl Evropský mechanismus finanční stabilizace (European Financial Stabilization Mechanism, EFSM) a Evropský nástroj finanční stability (European Financial Stability Facility, EFSF), který byl později transformován do Evropského stabilizačního mechanismu (European Stability Mechanism, ESM). V březnu roku 2010 se zástupci členských států eurozóny dohodli na poskytnutí půjčky Řecku, ale pouze jako součást balíčku, který zahrnoval značný podíl zdrojů MMF. Z toho důvodu byla založena Troika skládající se z Evropské komise, Mezinárodního měnového fondu a Evropské centrální banky. Po jednáních mezi řeckou vládou a Troikou byl zahájen záchranný program ve výši 110 mld. euro, z čehož MMF poskytl 30 mld. euro. Úlohou Evropské komise v programu bylo podávat zprávy o dodržování podmínek, zatímco členské státy eurozóny rozhodovaly o dalším vyplácení finančních prostředků. Zapojení Mezinárodního měnového fondu do programu umožňovalo EU čerpat finanční zdroje a expertizy Fondu a zároveň si zachovat rozhodování o podmínkách záchranného balíčku. Model Troiky byl použit také v případě záchranného programu Irska (v listopadu 2010), Portugalska (Květen 2011) a Kypru (Březen 2013) (Blustein, 2015).

Tabulka 3.3 Finanční pomoc státům eurozóny v rámci Troiky

Stát	Rok uzavření dohody	Celková částka (mld. EUR)	MMF (mld. EUR)	EU (mld. EUR)
Kypr	2013	9,9	1,0	8,9
Irsko	2010	62,7	22,5	40,2
Portugalsko	2011	78,0	26,0	52,0
Řecko	2012	172,7	28,0	144,7

Zdroj: European Commission (2016a), vlastní zpracování

Zapojení Mezinárodního měnového fondu do záchranných programů států eurozóny bylo zpočátku odmítáno mnoha politickými představiteli EU, kteří tvrdili, že Unie by měla být schopna vyřešit problémy v eurozóně bez cizí pomoci. Angažování MMF bylo vnímáno jako známka slabosti evropských institucí. Mezi počátečními odpůrci zapojení MMF v eurozóně byli tehdejší prezident ECB Jean-Claude Trichet, francouzský prezident Nicolas Sarkozy, předseda Evropské komise José Manuel Barroso a komisař EU pro Hospodářské a měnové záležitosti Olli Rehn, předseda Euroskupiny Jean-Claude Juncker, německý ministr financí Wolfgang Schäuble a vlády několika členských zemí včetně Finska, Nizozemí a Itálie. Naproti tomu německá kancléřka Angela Merkel v březnu roku 2010 prohlásila, že považuje zapojení Mezinárodního měnového fondu za nevyhnutelné v krátkodobém horizontu (Koops a Tolksdorf, 2015).

Důvodů zapojení MMF do záchranného programu států eurozóny bylo několik. Prvním z nich byla nedostatečná důvěryhodnost hospodářské správy EU i Evropské komise. To bylo zapříčiněno neschopností Komise přinutit státy EU během několika let ke snížení rozpočtových schodků a donutit členy HMU dodržovat pravidla Evropského paktu stability a růstu. Evropská komise navíc postrádala dostatečné zkušenosti s řízením národních fiskálních problémů a sestavováním záchranných programů. Z těchto důvodů bylo nejisté, jak by finanční trhy zareagovaly v případě čistě evropského záchranného programu pro Řecko (Koops a Tolksdorf, 2015).

Dalším důvodem zapojení MMF do záchranného programu bylo riziko morálního hazardu v případě, že by pomoc Řecku poskytovala pouze Evropská unie. Několik předních evropských politiků, včetně německé kancléřky Merkel a někdejšího francouzského prezidenta Sarkozyho, často prohlašovali, že odchodu členského státu z eurozóny musí být zabráněno všemi možnými prostředky. Tím získaly země v dluhové krizi důvěru, že evropští partneři udělají vše pro jejich záchranu. V důsledku toho se mnozí pozorovatelé obávali, že dojde k porušení přísných podmínek programu. Zapojení MMF bylo vnímáno jako záruka toho, že podmíněnost bude dodržena. Zejména německá veřejnost očekávala přísné dodržování stanových podmínek pro Řecko a předpokládala jejich vynutitelnost nestrannými rozhodci jako je právě Mezinárodní měnový fond (Koops a Tolksdorf, 2015).

3.3 Spolupráce EU se Světovou bankou

Evropská unie a Skupina Světové banky úzce spolupracují za účelem prosazování společných cílů, jako je snižování celosvětové chudoby a přesouvání ekonomik na cestu ekologicky udržitelného růstu. Evropská unie jako celek je významný přispívatel Světové banky, přestože pouze členské státy EU jsou akcionáři Banky a mají křesla v Radě guvernérů. I přesto EU se Světovou bankou spolupracuje v mnoha oblastech a také lze hovořit o nezanedbatelném postavení EU v rámci Skupiny Světové banky.

Společnou prioritou partnerství EU a Světové banky je spolupráce v regionu subsaharské Afriky, tranzitních ekonomikách střední a východní Evropy a ve Středomoří. Společně s Evropskou investiční bankou a dalšími mezinárodními institucemi se Světová banka zúčastňuje Memoranda o porozumění s Evropskou komisí pro Západní Balkán, nové nezávislé státy a oblast Středomoří. Každý rok se konají jednání na vysoké úrovni mezi Evropskou komisí, Světovou bankou a Africkou rozvojovou bankou. Nejdůležitějšími tématy jsou rozpočtová pomoc, veřejný finanční management a infrastruktura. Na Středním východě a v severní Africe se dialogy konají prostřednictvím tzv. Lucemburského procesu², který spojuje Evropskou komisi, Evropskou investiční banku, Evropskou banku pro obnovu a rozvoj, Skupinu Světové banky a Mezinárodní měnový fond (European Commission, 2016b).

Velikost finančních prostředků věnovaných EU na podporu rozvoje a vymýcení chudoby, bilaterálních i poskytnutých skrz Světovou banku, od konce 90. let značně vzrostl. Evropská komise směřovala v roce 2005 do Světové banky 50x více finančních zdrojů než v roce 2000. Finanční příspěvky členských států EU tvoří třetinový podíl v Mezinárodní bance pro obnovu a rozvoj a polovinu všech příspěvků v Mezinárodní asociaci pro rozvoj (The World Bank, 2016b). Výši příspěvků do IBRD deseti největších dárců v roce 2015 lze vidět v tabulce 3.4.

---

² Operační rámec koordinace spolupráce EU, Světové banky a dalších mezinárodních institucí v oblasti Středomoří

Tabulka 3.4 Deset největších donorů do fondů IBRD v roce 2015

Stát	Částka v USD
USA	2 015 509 501
Spojené království	456 763 493
Německo	329 191 875
Kanada	261 645 796
EU	250 347 416
Japonsko	196 773 084
Nizozemí	101 464 033
Norsko	92 546 459
Švédsko	91 261 258
Austrálie	72 481 915

Zdroj: WFP (2016), vlastní zpracování

3.3.1 Zastoupení a postavení EU ve Světové bance

Evropská unie není členem Světové banky a nemá ani status pozorovatele. Vzájemná koordinace probíhá především prostřednictvím pravidelných schůzí zástupců členských států v Radě výkonných ředitelů ve Washingtonu. V roce 2003 došlo k progresu ve vývoji vztahů EU a Světové banky, když byla ustanovena neformální konzultační skupina (tzv. Eurogroup³) za účelem koordinace postojů EU v Radě výkonných ředitelů v otázkách společného evropského zájmu. Těchto schůzí, které se konají zpravidla jednou týdně, se jako pozorovatel zúčastňuje zástupce delegace Evropské komise ve Washingtonu (Jørgensen a Laatikainen, 2013).

Vztahy EU a Světové banky na denní bázi má na starosti kancelář Světové banky v Bruselu založena v roce 1996. Tato bruselská pobočka jedná s Evropskou komisí, Evropskou službou pro vnější činnost, Radou EU a Evropským parlamentem. Mimo to má bruselská kancelář na starosti spolupráci s Evropskou investiční bankou v Lucemburku a bilaterální vztahy s Belgií, Lucemburskem a NATO (The World Bank, 2014).

Obdobně jako v případě MMF se postavení EU odráží v hlasovacích kvótách. Jak lze vidět v tabulce 3.5, členské státy EU disponují dohromady kolem 28 % veškerých hlasů

³ Eurogroup se skládá ze všech unijních zástupců v Radě výkonných ředitelů a zástupců členských států EU. Tato neformální skupina byla založena v roce 2003 pod italským předsednictvím za účelem zlepšení koordinace postoje EU v Radě výkonných ředitelů Světové banky. Nezaměňovat s Euroskupinou složenou z ministrů financí euro zóny.

v Radě výkonných ředitelů, čímž podstatě převyšují velikost kvót USA (16 %) a také blokační minimum o velikosti 15 %. Každý členský stát Světové banky obdržel 250 hlasů plus jeden hlas za každou drženou akcii. V jednotlivých institucích Světové banky jsou hlasy alokovány rozdílnými způsoby. Z tabulky je také zřejmé, že 10 států s největším počtem přidělených hlasovacích práv drží dohromady přes 50 % všech hlasů. Ve Radě výkonných ředitelů, ve které přeneseně probíhají rozhodování jménem Guvernérů, se usnesení většinou dosahují pomocí konsensu mezi Výkonnými řediteli, kteří zastupují zájmy příslušných skupin států. Všechny členské státy EU jsou akcionáři Světové banky, ale pouze tři (Francie, Německo a Spojené království) z nich mají možnost jmenovat své vlastní Výkonné ředitele v Radě. Tyto tři státy spolu s USA, Japonskem a Čínou vzhledem k výši svých hlasovacích práv nejsou členy žádné aliance a proto si každá z těchto zemí jmenuje svého vlastního Výkonné ředitele (The World Bank, 2016c).

Tabulka 3.5 Rozdělení hlasů TOP 10 členů Světové banky

Členský stát	Počet hlasů	Procentuální podíl hlasovacích práv
USA	358501	16,21%
Japonsko	166097	7,51%
Čína	107247	4,85%
Německo	97227	4,40%
Spojené království	87244	3,95%
Francie	87244	3,95%
Indie	67693	3,06%
Saudská Arábie	67158	3,04%
Ruská federace	62806	2,84%
Kanada	59007	2,67%
Součet TOP 10 členů	1160224	52,48%
Součet hlasů členských států EU	608293	27,52%

Zdroj: World Bank Group (2016), vlastní zpracování

3.3.2 Formy spolupráce EU a Světové banky

Partnerství EU se Světovou bankou lze rozdělit do několika oblastí. Za prvé, spolu EU a Světová banka koordinují rozvojovou pomoc. Světová banka vede neustálý dialog s relevantními odděleními Evropské komise, aby se zajistila společná a účinná opatření na centrální i místní úrovni. Spolupráce dále probíhá prostřednictvím finanční podpory.

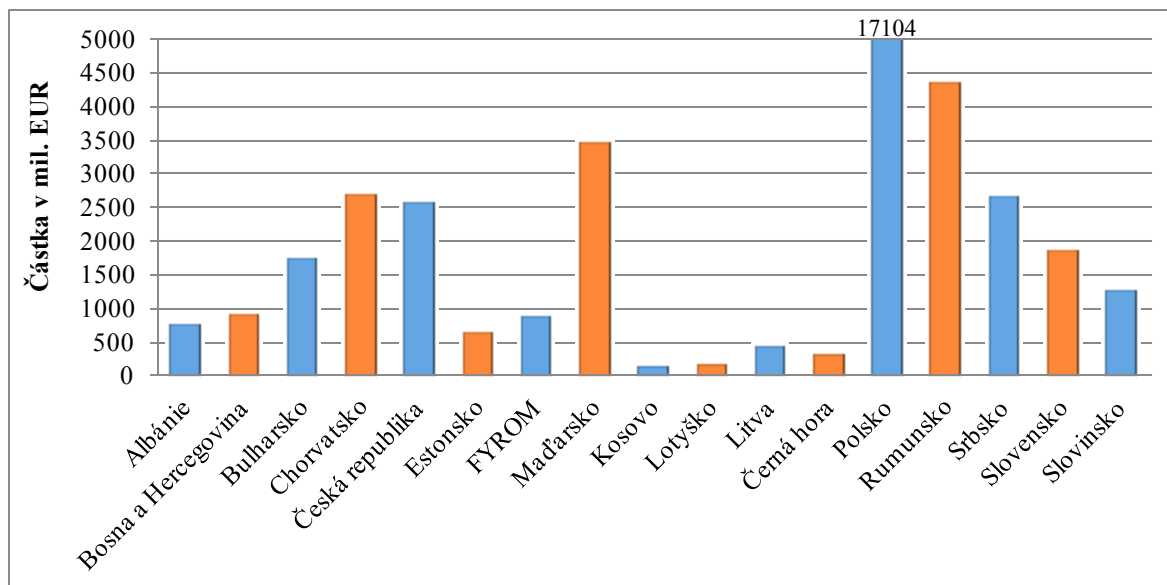
Členské státy EU přispívají do IDA především skrze jejich národní rozpočty než skrze společný rozpočet EU, ale i touto cestou je část prostředků odváděna do svěřeneckých fondů spravovaných Světovou bankou. Tyto fondy klasicky sdružují zdroje více dárců, což přispívá ke zvýšení jejich dopadu a podporuje soudržnost globální rozvojové pomoci a zároveň vyvíjí tlak na globální agendu směrem k aktuálním otázkám, jako je snižování rizika katastrof a další. Spolupráce EU se Světovou bankou probíhá také na úrovni politického dialogu. Často se konají jednání a workshopy na témata související s mezinárodním rozvojem, kdy se Světová banka snaží zajistit, aby mohli dodavatelé z rozvojových zemí využít výhod ze zlepšování přístupu na trhy EU. V poslední řadě se partnerství EU a Světové banky snaží podporovat tzv. globální veřejné statky (z angl. *global public goods*)⁴. To vyžaduje takové akce, které překračují rámec toho, co je schopen udělat tržní systém nebo individuální stát. Tato spolupráce se zaměřuje mimo jiné na ochranu životního prostředí, kontrolu přenosných chorob jako HIV/AIDS a prevence či zmírňování krizí mezinárodního finančního systému (The World Bank, 2016b).

Příkladem spolupráce EU a Světové banky v Evropě je Společný akční plán pro východní a střední Evropu (v org. The Joining IFI Action Plan for Eastern and Central Europe). Tento akční plán byl založen v roce 2009 jako reakce na finanční krizi Světovou bankou, Evropskou investiční bankou a Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj na podporu bankovního systému a poskytování úvěrů reálné ekonomiky v regionu. Plán byl založen na úzké spolupráci mezi partnery za přispění Mezinárodního měnového fondu a Evropské komise. V letech 2009 a 2010 bylo do regionu východní a střední Evropy alokováno 44 mld. EUR. V roce 2012 byl podepsán nový akční plán, který měl zajistit pokračující příliv kapitálu do regionu na podporu ekonomického růstu ve výši až 30 mld. EUR v průběhu roku 2013 a 2014. Jednou z nejdůležitějších priorit tohoto programu bylo zajistit financování malých a středních podniků, které jsou klíčovými subjekty na podporu inovací a vytváření nových pracovních míst. Celková přidělená částka dosáhla v prosinci roku 2014 výše 42,7 mld. EUR (EIB, 2015). Alokaci finanční podpory prostřednictvím Společného akčního plánu do jednotlivých zemí lze vidět v grafu 3.1.

---

⁴ Jedná se o takového veřejné statky, které mají přeshraniční povahu (např. životní prostředí, mezinárodní finanční infrastruktura atd.).

Graf 3.1 Alokace finanční podpory prostřednictvím Joint IFI Action Plan for Eastern and Central Europe k prosinci 2014

Zdroj: EIB (2015), vlastní zpracování.

Dle poslední hodnotící zprávy tohoto akčního plánu z května roku 2015 byly naplněny dva hlavní cíle: doplnit finanční zdroje dostupné v regionu východní a střední Evropy v období klesajícího přísunu kapitálu a nestabilních trhů, a nasměrovat tyto zdroje směrem k investicím nezbytným pro navrácení ekonomického růstu a konvergence v regionu. Finanční podpora směřovala na projekty v oblasti infrastruktury, udržitelné energie a zvyšování čerpání prostředků ze Strukturálních fondů v regionu. Asistence v rámci akčního plánu pomohla posílit kapitálovou pozici bankovního systému a podpořila vývoj kapitálových trhů. Akční plán významně přispěl k udržení hospodářského růstu ve střední a východní Evropě jakožto výsledek spolupráce důležitých finančních institucí.

3.4 Spolupráce EU se Světovou obchodní organizací

Evropská unie je členem WTO od jejího založení k 1. lednu 1995. Členem WTO je nejen EU jako samotná mezinárodní organizace, ale také všech jejích 28 členských států. Právní základ spolupráce tvoří články 206 a 207 *Smlouvy o fungování Evropské unie*, pojednávající o Společné obchodní politice. Po přijetí Lisabonské smlouvy nahradila Evropská unie ve vztahu k WTO Evropská společenství. Prostřednictvím WTO usiluje EU o snížení překážek a zajištění nových trhů pro evropské společnosti se zbožím i službami.

3.4.1 Zastoupení a postavení EU ve Světové obchodní organizaci

Pravomoci v rámci Společné obchodní politiky EU jsou delegovány z národní na nadnárodní úroveň ve všech záležitostech týkajících se mezinárodního obchodu. Evropská komise hovoří jménem všech členských států EU a jedná jako každý jiný politický člen v rámci WTO. Navíc, pokud jde o řešení sporů prostřednictvím fóra Světové obchodní organizace, obstarává obhajobu v případech vznesených proti členskému státu EU Právní služba Komise EU (Bendini, 2015).

Komise je oprávněna Radou EU jednat ve jménu Evropské unie. Při jednání Komise úzce spolupracuje se členskými státy EU prostřednictvím konzultací s Výborem pro obchodní politiku, což je pracovní skupina Rady pověřená za projednávání celé řady otázek obchodní politiky. Komise se tak snaží skloubit zájmy a priority členských států EU s požadavky partnerů WTO. Komise také pravidelně informuje Evropský parlament o klíčových otázkách WTO tím, že podává zprávy Výboru pro mezinárodní obchod (International Trade Committee, INTA).

Nejvyšší rozhodovací orgán Světové obchodní organizace je Konference ministrů, která se schází minimálně jednou za dva roky. Evropskou unii na tomto fóru zastupuje Komisařka pro obchod Cecilia Malmström. Poslední, v pořadí desátá, Konference ministrů se konala v Nairobi v Keni v prosinci 2015. Evropská komise zastupuje EU v Generální radě WTO, která se schází v různých složeních, např. Orgán pro řešení sporů či Orgán pro přezkoumávání obchodní politiky. Komise také zastupuje EU v dalších orgánech WTO jako je např. Rada pro obchod se zbožím a Rada pro obchod se službami (European Commission, 2016).

V roce 2001 se Meziparlamentní unie⁵ (Inter-Parliamentary Union, IPU) a Evropský parlament (EP) dohodli, že spojí své úsilí a uspořádají parlamentní setkání během konference WTO v Dohá v Kataru v listopadu 2001. Vznikla tak Parlamentní konference WTO jejímž cílem je posílení demokracie na mezinárodní úrovni přinesením parlamentního rozměru na multilaterální spolupráci v otázkách obchodu. V této souvislosti Parlamentní konference poskytuje zákonodárcům možnost prověřit vývoj v rámci WTO, získat informace z první ruky o stavu multilaterálních obchodních jednání a zvážit možný parlamentní příspěvek do těchto mnohostranných procesů. Tyto konference většinou

---

⁵ Meziparlamentní unie je mezinárodní organizace založená v roce 1889, která sdružuje parlamenty jednotlivých zemí.

zahrnují informace od generálního ředitele WTO a dialog s obchodními diplomaty se sídlem v Ženevě včetně předsedů vyjednávacích skupin Světové obchodní organizace. Schůzky se konají jednou ročně, stejně tak jako Konference ministrů. Organizační záležitosti týkající se Parlamentní konference WTO má na starosti Řídící výbor. Řídící výbor se skládá z okolo 30 zástupců členských parlamentů Meziparlamentní unie, Evropského parlamentu a z dalších mezinárodních organizací (WTO, 2016a).

Vzhledem k paralelnímu členství EU a členských států EU bylo potřeba vyřešit hlasování ve WTO. Dle zakládající smlouvy WTO disponují všechny členské státy jedním hlasem, zatímco EU obdržela takový počet hlasů, kolik je jejich členských států členem WTO. V praxi to znamená, že v oblastech s výlučnou pravomocí EU hlasuje jménem členských států a disponuje 28 hlasy. Navíc bylo stanoveno, že počet hlasů EU a zároveň jejich jednotlivých členských států nesmí překročit počet členských států EU. Pokud tedy hlasuje EU a členské státy zároveň, disponují dohromady 28 hlasy dle článku XI Dohody o zřízení Světové obchodní organizace v Marakéši (Garmendia a García, 2012).

Tabulka 3.6 Top 10 členů WTO podle počtu obyvatel, HDP a objemu exportu (2015)

Počet obyvatel			Hrubý domácí produkt			Objem exportu zboží a služeb		
Člen	Podíl v %	Kum. podíl	Člen	Podíl v %	Kum. podíl	Člen	Podíl v %	Kum. podíl
Čína	19,3	19,3	EU	25,1	25,1	EU	36,3	36,3
Indie	17,8	37,1	USA	21,6	46,7	USA	9,5	45,8
EU	7,2	44,3	Čína	10,5	57,2	Čína	9,4	55,2
USA	4,5	48,8	Japonsko	8,4	65,6	Japonsko	4,2	59,4
Indonésie	3,5	52,3	Brazílie	3,5	69,1	Korejská rep.	2,9	62,3
Brazílie	2,8	55,1	Rusko	2,7	71,8	Rusko	2,6	64,9
Pákistán	2,5	57,6	Indie	2,6	74,4	Hong Kong	2,5	67,4
Nigérie	2,3	59,9	Kanada	2,5	76,9	Kanada	2,4	69,8
Bangladéš	2,2	62,1	Austrálie	2,0	78,9	Mexiko	1,6	71,4
Rusko	2,0	64,1	Mexiko	1,7	80,6	Brazílie	1,3	72,7

Zdroj: World Bank (2016a), vlastní zpracování

Přestože všechny členské státy WTO disponují jedním hlasem a při rozhodovacích procedurách se spíše využívá konsensu, postavení vyspělých a rozvojových ekonomik není rovnoměrné. Z tabulky 3.6 je zřejmé, že 37 industriálních zemí (EU28 a 9 dalších států)

představuje 80 % celkového hrubého domácího produktu a 73% podíl na rozpočtu WTO⁶, zatímco 125 rozvojových zemí tvoří pouhých 20 % procent celkového HDP a 27 % rozpočtu WTO. Přesto těchto 37 zemí disponuje necelými 23 % hlasů. Problematika rozhodovací procedury ve WTO bude analyzována ve 4. kapitole této práce.

3.4.2 Vývoj vztahů EU a WTO

V roce 1951, kdy bylo založeno Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO), bylo všech šest zakládajících členů smluvními partnery GATT. Smlouva o ESUO, tzv. Pařížská smlouva, nezakládala zónu volného obchodu ani celní unii podle ustanovení článku 24 Všeobecné dohody o clech a obchodu, účelem ESUO bylo pouze dosažení společného trhu pro uhlí a ocel. Nicméně, tento účel zahrnoval opatření, která by nakonec vyústila v porušení určitých závazků GATT. Proto šest členských států ESUO požádalo o výjimku z některých závazků, aby dostály své povinnosti vyplývající ze Smlouvy o ESUO. Tuto výjimku odsouhlasily smluvní strany GATT 10. listopadu 1952 a tím bylo neformální členství zahájeno (Bazerkoska, 2011).

Na základě výše uvedeného rozhodnutí se Vysoký úřad ESUO zúčastnil jednání týkající se uhlí a oceli, která byla součástí Ženevského kola (1956, Geneva Round), Dillonova kola (1960, Dillon Round) a Kennedyho kola (1964, Kennedy Round) jednání v rámci WTO. Ve skutečnosti, Ženevský protokol ke Všeobecné dohodě obsahující výsledky Kennedyho kola udělil poprvé celní koncese⁷ zemím ESUO jako skupině. Tím byl vytvořen precedent v praxi WTO, který sloužil jako základ pro uznání Evropského hospodářského společenství (EHS) jako *de facto*⁸ “zvláštního” člena. Od roku 1960 jednaly smluvní strany GATT s Evropskými společenstvími (ES) a ne s jejich členskými státy. Dokonce i v případech, kdy se obchodní spory týkaly jediného členského státu, řízení bylo vedeno proti ES jako smluvní straně. Evropská společenství tak byla přijímána jako *de facto* smluvní strana Všeobecné dohody o clech a obchodu (Bazerkoska, 2011).

Evropská společenství se stala členem WTO v roce 1994. Článek XI Dohody o zřízení Světové obchodní organizace v Marakéši prohlašuje, že smluvní strany dohody

---

⁶ Příspěvky do rozpočtu Světové obchodní organizace se vypočítávají na základě procentuálního podílu daného člena na mezinárodním obchodě, který zahrnuje obchod se zbožím, službami a duševním vlastnictvím za posledních 5 let.

⁷ Oprávnění stanovit celní sazby na určité zboží v příslušném státě do dohodnuté výše

⁸ Pojem *de facto* vyjadřuje časově a obsahově omezený druh mezinárodního uznání, které si zachovává svoji právní hodnotu a právní účinky, ale je možné jej kdykoliv odvolat.

GATT z roku 1947 zahrnující všechny členské státy Evropských společenství a Evropská společenství jako taková, se stávají původními členy WTO. Po skončení tzv. Uruguayského kola mnohostranných obchodních jednání Evropská komise, Rada a členské státy souhlasily s tzv. kodexem chování pro budoucí vyjednávání v rámci WTO. Evropský soudní dvůr (ESD) zdůrazňoval povinnost Společenství a členských států spolupracovat v rámci WTO pod čl. 228 Smlouvy o založení Evropského společenství. Avšak ESD dále nevypracoval postihy za porušení této povinnosti. Evropská komise, Rada a členské státy následně započali vyjednávání o obecném kodexu chování pro účast Evropských společenství a jejich členských států ve WTO. Kodex měl definovat rozdělení kompetencí v oblastech sdílených pravomocí mezi členské státy a Evropská společenství v rámci hlasování ve WTO. Nebylo však dosaženo shody mezi členskými státy, Radou a Komisí a tato jednání nebyla nikdy dokončena (Garmendia a García, 2012).

Poté, co vstoupila Lisabonská smlouva v platnost 1. prosince 2009, Evropská společenství nahradila Evropská unie jakožto člen Světové obchodní organizace. Lisabonská smlouva navíc přinesla další změnu ve vnějších vztazích EU, a to vytvoření Vysokého představitele Unie pro zahraniční a bezpečnostní politiku a Evropskou službu pro vnější činnost. Po desítky let měla EU Delegaci Komise v Ženevě pro jednání s mezinárodními organizacemi. Vzhledem k vzrůstajícímu počtu jednání s WTO založil Vysoký představitel novou delegaci EU v Ženevě pro řešení záležitostí s WTO – Stálou misi EU při WTO. Delegace reprezentuje zájmy Evropské unie a jejích 28 členských států v oblastech mnohostranného obchodu a jedná jejich jménem, koordinuje postoj EU a jejích členů při multilaterálních vyjednáváních. Dále Stálá mise podporuje viditelnost a porozumění evropské obchodní politiky prostřednictvím kontaktů, informační činnosti a networkingu s ostatními diplomatickými misemi, mezinárodními organizacemi, institucemi a agenturami sídlícími v Ženevě. Kompetence Stále mise ukazují, jak Lisabonská smlouva přispěla s velmi užitečnými nástroji k lepšímu zastoupení Evropské unie ve Světové obchodní organizaci (Garmendia a García, 2012).

3.4.3 Vyjednávací kolo z Dohá

EU svou silnou pozici ve WTO demonstrovala při jednání v současném kole z Dohá. Po skončení Uruguayského kola bylo potřeba vyřešit několik otázek, zejména v oblasti zemědělství a obchodu se službami a také problémy rozvojových zemí s implementací sjednaných závazků. Právě Evropská unie byla jedním z hlavních iniciátorů

nového kola jednání, které započalo v roce 2001 po několika letech kampaní. Jedním z cílů tohoto kola je větší zapojení rozvojových zemí, což se odráží i v jeho názvu – Rozvojová agenda z Dohy (Doha Development Agenda, DDA). Hlavním záměrem DDA je rozvoj obchodu při zachování ochrany životního prostředí a mnohostranná liberalizace. Dalšími tématy jednání jsou informační a finanční služby, pracovní standardy, zemědělské produkty apod. (Cihelková, 2010).

Toto kolo jednání je jedním z nejproblémovějších, o čemž svědčí i fakt, že do dnešní doby nedošlo k významnější shodě a kolo se nepodařilo uzavřít. Za jednu z příčin lze považovat zavedení principu jednotného závazku, tzv. *single undertaking*, kdy členské státy nemohou selektivně implementovat jen určitý okruh dohod WTO, ale musejí je akceptovat jako jediný balík na bázi „všechno nebo nic“. Tento princip má za cíl zajistit, aby všechny zúčastněné strany dosáhly vyváženého postavení svých zájmů a přispět tak k demokratickému charakteru WTO (Bendini, 2015). Na druhou stranu ale toto opatření zhoršuje možnost dosažení konsenzu a způsobuje prodlužování kola z Dohy. Problémovými se staly také oblasti zemědělství a tzv. Singapurské otázky zahrnující investice, veřejné zakázky, hospodářskou soutěž a usnadňování mezinárodního obchodu. V těchto oblastech se projeví rozdílné zájmy rozvojových států a silných ekonomik jako je EU a USA. Singapurské otázky byly odmítnuté rozvojovými zeměmi, naopak oblast liberalizace obchodu se zemědělskými produkty selhala na neochotě velmocí přistoupit na ústupky (VanGrasstek, 2013).

Evropská unie se snaží od založení WTO o vydobytí si vedoucího postavení v rámci vyjednávacích procesů. Unie na půdě WTO usiluje o prosazení především oblasti zlepšování pracovních podmínek, ochrany životního prostředí, liberalizace obchodu se zbožím, službami a investicemi, které by měly za následek růst mezinárodního obchodu a zvyšování ekonomické prosperity. Zároveň EU usiluje o ochranu evropských zájmů v některých odvětvích průmyslu a především v zemědělství. Dále se Unie snaží podporovat udržitelný rozvoj světového obchodu principem „Everything But Arms“⁹, v rámci něhož je nejméně rozvinutým zemím poskytnut bezcelní přístup na trh EU, s výjimkou sektoru zbraní a armádních služeb (Bendini, 2015). Některé členské státy WTO přesto zauímají vůči působení EU spíše negativní postoj. Jako problematická se jeví především otázka ochrany životního prostředí. Podle rozvojových států se ze strany EU jedná spíše o tzv.

---

⁹ volně přeloženo jako „vše kromě zbraní“

zelený protekcionismus (např. vysoká dovozní cla na biopaliva a solární panely) než prosazování svobodného a spravedlivého obchodu. I tyto protikladné názory jsou důvodem protahování aktuálního kola jednání z Dohy. EU tak stojí před nelehkým úkolem, pokud chce i v budoucnu sehrávat dominantní úlohu v rámci WTO. Musí totiž najít rovnováhu mezi tím, co je potřebné pro uspokojení potřeb a zájmů EU a jejích členů a co je potřebné na multilaterální úrovni (Bazerkoska, 2011).

3.4.4 EU a řešení sporů na půdě WTO

Jak bylo uvedeno v druhé kapitole této práce, řešení sporů je jednou z hlavních funkcí WTO. Mechanismus řešení sporů (Dispute Settlement Mechanism, DSM) dává státům možnost efektivně se domáhat svého práva, pokud dojde k jeho porušení či ohrožení, a tak zajišťuje transparentnost, předvídatelnost a důvěryhodnost celého multilaterálního systému světového obchodu. Řešení sporů probíhá na několika stupních, prvním z nich jsou povinné konzultace mezi zúčastněnými stranami, jejichž cílem je nalezení smířčího řešení. Pokud k tomu nedojde, postoupí se k druhému stupni řízení. WTO ustanoví tzv. Panel, složený zpravidla ze tří odborníků, kteří mají za úkol objektivně posoudit daný případ a napomoci nalézt smířčí řešení. Panel posléze vydává doporučení k nápravě těch napadených opatření, která jsou v rozporu s pravidly WTO. Proti tomuto závěrečnému nálezu se mohou zúčastněné strany odvolat a tím se přechází k třetímu stupni řízení – Odvolacímu orgánu WTO. Tento orgán přezkoumává nálezu Panelu, který může potvrdit, změnit či anulovat. Ve čtvrtém stupni řízení pak dochází k provádění opatření Panelu nebo Odvolacího orgánu. Pokud stát tato doporučení či rozhodnutí neplní, může dojít se souhlasem WTO k odvetným krokům (Cihelková, 2010).

Mechanismus řešení sporů je často kritizován z několika důvodů. Prvním je, že WTO nemá donucovací pravomoc, pokud se poražená strana odmítne podříditi výsledkům řízení. Odvetná opatření uvalená druhou stranou mohou být dokonce někdy pro stát výhodnější, než podřízení se rozhodnutí Panelu či Odvolacího orgánu. Další kritikou je znevýhodněné postavení nejméně rozvinutých států, které se pro nedostačující kapacity, zkušenosti a právní expertizy záměrně vyhýbají zahájení sporů. Důvodem je také silné postavení EU a USA, jejichž odvetná opatření v podobě omezení obchodu by měla pro rozvojové státy devastující vliv. Naopak odvetná opatření těchto států vůči těmto velmocím nejsou příliš účinná vzhledem k jejich relativně malému objemu mezinárodního obchodu (VanGrasstek, 2013).

Evropská unie má řešení sporů v rámci WTO ošetřeno nařízením Rady č. 3286/1994, kterým se stanoví postupy Společenství v oblasti společné obchodní politiky k zajištění výkonu práv Společenství podle mezinárodních obchodních pravidel, zejména pravidel sjednaných v rámci Světové obchodní organizace, zkráceně Nařízení o obchodních překážkách (NOP). Dle dostupných dat bylo do ledna roku 2016 na půdě WTO vzneseno 502 obchodních sporů. Mezi nejčastější aktéry na straně navrhovatele i odpůrce figurují Spojené státy americké a na druhém místě EU. Unie vystupovala či stále vystupuje v 96 případech na straně navrhovatele a v 82 případech na straně odpůrce. V těchto sporech se nejčastěji soudí právě s USA. Nejčastějším zdrojem stížností byla nápravná obchodní opatření, zejména antidumpingový zákon USA, a zemědělská politika EU. Unie navíc ve 155 sporech vystupuje také jako třetí zainteresovaná strana (WTO, 2016b). Účast EU na těchto sporech je motivovaná především snahou ovlivnit právo WTO ve svůj prospěch. Následující příklad ukazuje nejdelší a nejznámější spor vedený proti EU na půdě WTO.

Obchodní spor vedený USA proti EU – „banánové války“

Spor známý pod pojmem „banánové války“ odstartoval v roce 1993, kdy vstoupily v platnost dohody z Lomé a Cotonu, které zemím ACP¹⁰ zajišťovaly preferenční přístup na trh EU pro dovoz banánů. EU tento preferenční systém obhajovala tím, že země ACP jsou na vývozu banánů ekonomicky závislé a tento režim jim poskytne ochranu po vstupu do bezcelní zóny na základě úmluvy z Lomé. Avšak USA a některé státy Latinské Ameriky považovaly tento přístup za nespravedlivý a diskriminační. Složitý systém celních kvót uvalovaný na dovoz banánů byl totiž založený na zemi původu. Preferenční systém umožňoval zemím ACP bezcelní vstup na evropský trh, pokud nepřekročí kvótu 857 700 tun. Za každou tunu navíc by pak platily 750 ECU¹¹. Země mimo ACP platily za každou tunu 100 ECU a po překročení množství 2 milionů tun platily 850 ECU za každou tunu navíc (Fojtíková a kol., 2014).

V roce 1994 se do sporu zapojily i americké společnosti Chiquita Brands International a Hawaii Banana Industry Association za vlády prezidenta Clintona. Následně se v roce 1996 spor dostal až do Procesu řešení sporů v rámci WTO a žalující strany si stěžovaly na porušení obchodních smluv GATT, GATS a Dohodu o dovozním

---

¹⁰ Označení pro 79 bývalých kolonií členských států EU v Africe, Karibiku a v Pacifiku

¹¹ Evropská měnová jednotka byla košová měnová jednotka zemí Evropských společenství sloužící k zaúčtování mezinárodních operací

licenčním řízení. V rámci konzultací nebylo dosaženo shody, jelikož Evropská komise nedostala od členských států Unie mandát k případným úpravám dovozního režimu a tak byl v květnu 1996 ustanoven Panel. Následná zpráva Panelu WTO obsahovala rozhodnutí o tom, že dovozní režim banánů byl diskriminační a také v rozporu s obchodními smlouvami. Evropská unie obdržela tzv. „rozumnou lhůtu“ v délce 15 měsíců na to, aby uvedla režim do souladu s pravidly WTO. EU ve stanoveném termínu zveřejnila novou verzi dovozního režimu, avšak zůstala rozdílná pravidla pro země ACP a mimo ACP. USA upravený režim opět kritizovaly a požadovaly po EU zavedení jednotného cla pro všechny dovozce, což EU odmítala. USA tak s povolením WTO zavedla v roce 1999 odvetná cla na produkty z EU až do výše 191,4 mil. USD ročně, a to především na luxusní zboží evropských značek (WTO, 2016c).

Následovalo několik let jednání o výši cla, která nakonec vyústila v roce 2005 v koloběh neúspěšných arbitrží. V roce 2008 začal Generální ředitel prosazovat postupné snížení celní sazby na dovoz z Latinské Ameriky v ročních krocích z původních 176 eur za tunu na 114 eur za tunu do roku 2016. Tento návrh byl nakonec přijat až na konci roku 2012, kdy EU a 10 zemí Latinské Ameriky podepsaly dohodu, která formálně ukončila tento spor (WTO, 2016c). Tento bezmála 20 let trvající spor se stal politicky citlivým tématem a vyvolal řadu závažných otázek v oblasti preferencí vůči rozvojovým zemím, systému udělování kvót, pravidel obchodních sporů, nadnárodních společností apod. Je také nepřehlédnutelným faktem, že tento spor se stal bojem dvou ekonomických velmocí, tedy USA a EU, o komoditu, která je mimo jejich vlastní tržní prostředí.

3.5 Dílčí shrnutí

Evropská unie spolupracovala s mezinárodními organizacemi od svého založení, ale především v posledním desetiletí se vzájemná spolupráce zintenzivňuje, ať už z důvodu světové hospodářské krize, či růstu objemu světového obchodu. Důležitým mezníkem v historii Evropské unie nejen v oblasti vnějších vztahů EU byla Lisabonská smlouva. Unie díky této smlouvě získala právní subjektivitu, čímž se stala nositelkou mezinárodních práv a povinností. Evropská unie tak může vystupovat na mezinárodní scéně svým jménem a lépe tak zastupovat zájmy členských států i celé Unie.

Evropská unie není členem brettonwoodských institucí a nemá ani status pozorovatele. Spolupráce s členskými státy EU probíhá už od založení Mezinárodního

měnového fondu a Skupiny Světové banky, partnerství se samotnou Unii se vyvíjí až posledních pár desetiletí. Nejdůležitějším mezníkem vzájemných vztahů se stala světová hospodářská krize a následná dluhová krize eurozóny. Především Mezinárodní měnový fond významnou měrou přispěl k záchraně krizí postihnutých států Evropské unie. Snahou EU by do budoucna mělo být především vylepšení svého postavení a zlepšení koordinace s oběma institucemi. Napomoci by tomu mohla i plánovaná změna řízení, která by mohla zahrnovat i jednotné zastoupení EU v Mezinárodním měnovém fondu a Světové bance.

Z vybraných mezinárodních organizací je Evropská unie členem pouze Světové obchodní organizace, kde má významné postavení a aktivně přispívá k současné podobě WTO. Evropská unie je největší světovou ekonomikou a velkou měrou se podílí na velikosti světového exportu a importu. Evropská unie se spolu s WTO snaží podporovat otevřený a spravedlivý systém mezinárodního obchodu a usiluje o zapojení všech zemí do světové ekonomiky prostřednictvím postupného odstraňování překážek mezinárodního obchodu. V současné době se vícestranná jednání v rámci rozvojového programu z Dohá dostala do patové situace a tak se Unie uchyluje spíše k bilaterálním dohodám s rozvojovými zeměmi. Prioritou spolupráce EU s WTO by tak nyní mělo být řešení neúspěšných multilaterálních jednání v rámci kola za Dohá.

4 Zhodnocení a perspektivy spolupráce EU v rámci vybraných mezinárodních organizací

V následující kapitole bude pozornost věnována zhodnocení spolupráce EU s vybranými mezinárodními organizacemi. Pro účely této práce bude analýza provedena s využitím metody SWOT, pomocí které jsou zkoumány silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby daných vztahů. SWOT analýza je jednou z nejpoužívanějších analytických technik a je vhodnou komplexní metodou kvalitativního hodnocení. Dále budou uvedeny doporučení pro budoucí směřování Evropské unie v rámci spolupráce s vybranými mezinárodními organizacemi. V závěru kapitoly bude srovnána spolupráce EU napříč těmito mezinárodními organizacemi.

4.1 SWOT analýza spolupráce EU s Mezinárodním měnovým fondem

Mezinárodní měnový fond se v minulých letech stal důležitým partnerem Evropské unie při řešení finanční krize v několika státech eurozóny. Tato spolupráce přinášela výhody pro obě mezinárodní organizace, ale stala se i předmětem kritiky. V této části budou analyzovány silné a slabé stránky partnerství EU a Mezinárodního měnového fondu a také budoucí příležitosti a možné hrozby.

4.1.1 Silné stránky

EU a Mezinárodní měnový fond užívaly výhod jejich vzájemné spolupráce v minulých letech několika způsoby. Zprv, prostřednictvím významného přispění k řešení finanční krize v EU znovu získal Mezinárodní měnový fond legitimitu jako nezbytná mezinárodní organizace v regulaci globálních finančních problémů. Blízká spolupráce s EU také může sloužit jako cenná zkušenost Fondu pro budoucí kooperace s dalšími regionálními organizacemi. Unie mohla a nadále může těžit z odborných znalostí a expertíz MMF při navrhování a implementování programů pro Řecko, Irsko, Portugalsko a Kypr. MMF občas sloužil i jako korekční činitel pro unijní přístup, např. když Fond trval na restrukturalizaci dluhu pro Řecko v roce 2012 a znovu v roce 2015 (Koops a Tolkson, 2015). Relativní rychlost, s jakou EU prohlubuje spolupráci s MMF, zdůrazňuje silné vazby mezi oběma organizacemi. Dále vztahy EU s MMF upozorňují na schopnost pokročilé spolupráce v režimech, které jsou silně formalizované (např. ve formě

rámkových dohod v oblasti technické asistence od roku 2010). Navíc EU a MMF pokročili v jejich institucionálním partnerství v oblasti technické spolupráce a rozšiřování kapacit, což bylo formálně potvrzeno nedávným prodloužením Rámcové dohody (Framework Agreement) v roce 2015 (IMF, 2015a).

Navzdory chybějícímu formálnímu členství Unie v MMF, EU si vydobyla významné postavení ve Výkonné radě MMF, prostřednictvím kombinace role koordinátora EURIMF ve Washingtonu a přípravných schůzí v Bruselu. Mnoho analytiků vidí současnou situaci bez jednotného zastoupení EU v MMF (bude řešeno dále) jako pozitivní faktor v postavení EU v rámci MMF. Tento stav totiž umožňuje silným evropským státům, konkrétně Německu, Francii a Spojenému království, obhajovat určitý bod z vlastní perspektivy, jelikož v současném systému nejsou členy žádné aliance. Ostatní členské státy EU jsou uspořádány v dalších 7 aliancích, které se skládají jak ze států EU, tak států mimo EU.

V tabulce 4.1 lze vidět hlasovací podíl a počet výkonných ředitelů (zástupců) zastupujících EU či eurozónu v jednotlivých aliancích. V závislosti na rotujících křeslech jsou členské státy EU zastoupeny 6 až 8 výkonnými řediteli (z celkových 24) a 7 až 9 zástupci v Radě výkonných ředitelů MMF. Celkově EU disponuje 32,05 % hlasů, avšak některé státy EU mají většinový podíl v dané alianci a mohou tak dosáhnout 32,86% hlasovacího podílu. Eurozóna je zastoupena 5 až 7 výkonnými řediteli a stejným počtem zástupců ve Výkonné radě. Státy eurozóny mají souhrnně hlasovací podíl ve výši 23,02 %. Jelikož mají státy eurozóny v některých aliancích (v belgické, holandské a v alianci „jižní Evropy“) většinový podíl, drží celkově až 24,58 % hlasovacích kvót. Z výše popsaného je zřejmé, že státy EU i eurozóny drží při součtu relativně vysoké hlasovací kvóty. To je předmětem kritiky zejména ze strany USA a rozvojových ekonomik.

Tabulka 4.1 Zastoupení EU a eurozóny v aliancích MMF

Aliance	Zastoupení EU v %	Výkonní ředitelé (zástupci) ze států EU	Zastoupení eurozóny v %	Výkonní ředitelé (zástupci) ze států eurozóny
Německo	100 %	1 (1)	100 %	1 (1)
Francie	100 %	1 (1)	100 %	1 (1)
Spojené království	100 %	1 (1)	0 %	0 (0)
„Belgická“ aliance	84,56 %	1 (1)	68,12 %	1 (1)
„Holandská“ aliance	66,76 %	1	51,01 %	1
Aliance „jižní Evropy“	98,36 %	1 (1)	98,82 %	1 (1)
Aliance „Pobaltí“	75,88 %	Rotace:3/5(3/5)	17,30 %	Rotace:1/5(1/5)
Aliance „střední Eurasie“	22,22 %	0 (1)	0 %	0 (0)
„Karibská“ aliance	10,70 %	0 (1)	10,70 %	0 (1)
Aliance „Lat. Ameriky“	31,15 %	Rotace:1/3(1/3)	31,15 %	Rotace:1/3(1/3)
Celkem	32,05 %	6 až 8 ředitelů 7 až 9 zástupců	23,02 %	5 až 7 ředitelů 5 až 7 zástupců

Zdroj: Jørgensen a Laatikainen (2013), vlastní zpracování a překlad

4.1.2 Slabé stránky

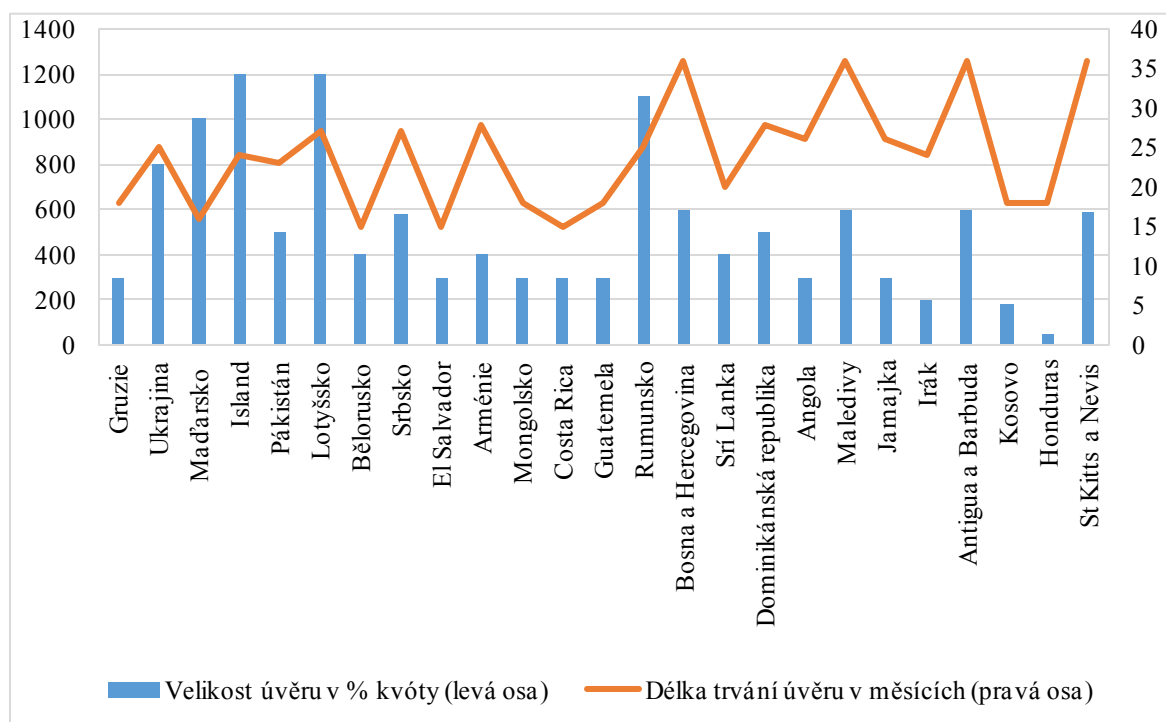
V první řadě fakt, že někteří unijní činitelé, jako například německá kancléřka Angela Merkel, trvali na potřebě spolupráce s MMF v záchranných programech pro eurozónu, nasvědčuje, že chyběla důvěra ve schopnost samotné EU vyřešit krizi. Tato nedůvěra ale převládá až do současnosti. Spolupráce s MMF v rámci Troiky tak naznačuje slabé stránky samotné Unie v případě řešení finančních problémů. Navíc MMF v roce 2010 porušil svá úvěrová pravidla, aby zajistil spolupráci s EU v kontextu zavedení záchranného programu pro Řecko. Z pohledu MMF tento akt byl slabé místo spolupráce s EU a vedl k tvrdé kritice ze strany členů Fondu.

Otevřené neshody mezi EU a MMF, které vyšly na veřejnost v květnu roku 2013, stejně tak jako nedávné naléhání zúčastněných stran MMF, které tvrdily, že nový program pro Řecko musí zahrnovat restrukturalizaci dluhu, naznačují, že MMF se snaží předejít dojmu, že často podléhá tlaku ze strany představitelů EU. Tyto otevřené neshody a nedostatek řádného dohledu a transparentnosti mechanismů Troiky podkopávají jejich

vzájemnou spolupráci a legitimitu. Nedostatečná koordinace v praxi a rozdílné úrovně odbornosti se v posledních pěti letech staly častým tématem kritiky.

Problematicky působí také poskytování půjček MMF v období 2008-2011 v rámci nástroje Stand-By Agreement. Z grafu 4.1 lze vyčíst, že v případě Maďarska, Lotyšska, Rumunska a také Islandu přesáhla velikost půjček hranici 1000% kvóty. Nepodařilo se tudíž dodržet limity pro velikost půjček, a to i přesto, že došlo Rozhodnutím č. 14284-(09/29) z 24. března 2009 k jejich zdvojnásobení na roční hranici 200 % kvóty a kumulativní hranici 600 % kvóty. MMF udává, že financování muselo být vysoké, aby přineslo důvěru mezi mezinárodními věřiteli. Také bylo důležité snížit riziko dominového efektu, vzhledem k vysokému stupni regionální finanční integrace. V některých zemích, např. v Lotyšsku, byly programy navrženy tak, aby se zachovalo navázání směnných kurzů. Část financování proto měla za cíl vytvořit oficiální rezervy v těchto zemích.

Graf 4.1 Velikost a délka finančních půjček MMF, 2008-2011

Zdroj: IMF (2014), vlastní překlad

V neposlední řadě lze negativně vnímat, že dosud neexistoval žádný významnější pokus o poskytnutí širší soudržnosti partnerství EU a MMF a v širším kontextu v rámci aktivit G20. Užší spolupráce všech třech mezinárodních organizací by mohla poskytovat dokonce další výhody. Co se týče spolupráce EU a MMF v oblasti dohledu, za slabou stránku lze považovat omezené zapojení Evropského parlamentu a malý počet následných

akcí a debat. Dohledová činnost EU a MMF je běžně prováděna mimo pozornost veřejnosti a tudíž se nedaří zapojit širší veřejnost do debat a dialogů, což by mohlo být užitečné pro lepší přijetí a hodnocení důležitých procesů dohledu. Problémovou oblastí vztahů EU a MMF je také transparentnost a odpovědnost orgánů EU v oblasti koordinace a role v MMF v rámci Troiky. Je na místě vyřešit nedostatečné zapojení legislatury, ať už na národní nebo unijní úrovni.

4.1.3 Příležitosti

Jako příležitost lze vidět zavedení nového záchranného programu pro Řecko v roce 2015, který je úzce spjat s programem ESM. Tato spolupráce by mohla vytvořit základ pro budoucí společnou činnost zaměřující se na řešení globálních finančních problémů. Další příležitosti existují v posilování jiných kanálů spolupráce než prostřednictvím Troiky. Silnější impuls k transparentní diskusi by mohlo přinést posílení vztahů mezi kanceláří MMF v Bruselu a unijními institucemi, dále mezi Evropskou parlamentní kanceláří ve Washingtonu a MMF, stejně tak jako větší zapojení Evropského parlamentu při schůzích Troiky. A konečně, proaktivní partnerství EU a MMF by mohlo poskytnout důležitou iniciativu v celosvětové hospodářské správě, jakožto i technickou asistenci v řadě regionů a zemí.

Jako významnou příležitost spolupráce EU a MMF lze vidět velmi diskutovanou změnu řízení MMF. Součástí plánované reformy řízení MMF je úvaha o jednotné reprezentaci EU, resp. eurozóny. Jak bylo uvedeno v třetí kapitole této práce, součet hlasů všech členských států EU v MMF převyšuje hlasovací kvóta Spojených států amerických, které jsou nejsilnějším členem. Přestože lze z matematického hlediska tvrdit, že EU má větší vliv při hlasování než USA, v praxi vypadá situace odlišně. Členské státy EU ani eurozóny totiž nevystupují jednotně a nejsou tak schopny využít svou moc naplno. Tento problém by mohlo vyřešit jedno křeslo pro Unii nebo eurozónu jako celek. Tato reforma je podpořena dvěma rozdílnými argumenty. Na jedné straně by EU obdržela mnohem menší podíl hlasů, než mají její členské státy doteď, což by zvýšilo hlasovací podíly dalších členů MMF. EU by byla považována za individuální stát, což by znamenalo vyloučení vnitřního obchodu EU ve výpočtu kvót, od kterých se odvíjí hlasovací práva. Na druhé straně evropští obhájci jednotného křesla pro EU vidí tento krok jako logický důsledek hlubší spolupráce v hospodářské, měnové a zahraniční politice mezi členskými státy EU. Jednotné křeslo EU by bylo velmi silný nástroj, protože hlasovací práva členských států by

byla zkombinována. Důsledkem by byla transformace hlasovací struktury MMF, kdy by jednu zemi s dominantami hlasovacími právy nahradily dva silné bloky, EU a USA (Jørgensen a Laatikainen, 2013).

Návrh jednoho křesla pro EU, resp. eurozónu je aktuálním tématem o čemž vypovídá zpráva pěti předsedů „Dokončení evropské hospodářské a měnové unie“, která byla vydána 22. června 2015. Tato zpráva tvoří ambiciózní plán k prohloubení hospodářské a měnové unie a způsob jejího dokončení nejpozději do roku 2025. Součástí první fáze tohoto plánu, která má za cíl prohlubování HMU, je „přijetí opatření za účelem sjednocení reprezentace eurozóny navenek“. V souvislosti s tímto záměrem Evropská komise podala 21. října 2015 návrh na vytvoření jednoho křesla pro eurozónu v MMF do roku 2025 (Evropská komise, 2015).

Podle Breena (2013) ale nejsou výhody jednotného zastoupení EU či eurozóny v Mezinárodním měnovém fondu jednoznačné pro všechny. Například Spojené království, Francie a Německo by ztratili svůj významný vliv při spolupráci s menšími evropskými státy v případě jednoho křesla. Také by to znamenalo nevýhodu pro USA, což by mohlo vyústit ve zhoršení vzájemných vztahů mezi USA a EU. Někteří pozorovatelé tvrdí, že finanční pomoc Řecku by nebyla schválena, pokud by v té době bylo zavedeno jedno křeslo pro EU, nebo eurozónu ve Výkonné radě MMF. Lze také tvrdit, že heterogenní priority mezi národními vládami v mezinárodních otázkách významně ztěžují možnost EU hovořit jednotným hlasem, ať už má jedno křeslo nebo ne. Hodson (2011) udává, že možnou alternativou k jednomu křeslu pro EU by bylo urychlit existující systém jednání, což by EU pomohlo lépe a efektivněji sjednotit svůj postoj. SCIMF by se scházel častěji na úrovni zástupců – nejlépe jednou týdně – a v měsíčních intervalech by docházelo ke schůzím se členy, takže by tento orgán lépe koordinoval svou činnost s EURIMF.

4.1.4 Hrozby

Dle názorů některých odborníků se Mezinárodní měnový fond stal „mladším partnerem“ při řešení finanční krize v členských státech EU. Pokud by tento názor převládal, představovalo by to hrozbu pro důvěryhodnost MMF jako neustranné organizace a dále by byly posilovány kritiky vytýkající Fondu jeho podporu „západním zájmům“. Vzhledem k neshodám mezi EU a MMF ohledně restrukturalizace řeckého dluhu by mohlo dojít k ukončení partnerství, která probíhá od roku 2010. To by navíc představovalo ohrožení důvěryhodnosti nového programu ESM pro Řecko, který byl schválen v červenci

roku 2015. Další hrozby by mohly vzejít z veřejné reakce proti Troice a selhání záchranného programu v Řecku či v jiném státě. Současnému klima skepticismu vůči politické elitě a mezinárodním organizacím by mělo být proaktivně čeleno množstvím debat, větší transparentností a větším zapojením různých subjektů veřejné i soukromé sféry.

4.2 SWOT analýza spolupráce EU se Světovou bankou

Evropská unie a Světová banka hrají nezastupitelnou roli ve světové rozvojové pomoci a boji proti chudobě. V následující části bude partnerství EU a Světové banky analyzováno pomocí metody SWOT.

4.2.1 Silné stránky

Evropská unie je velice důležitým partnerem Světové banky, mimo jiné proto, že EU je největší světový poskytovatel rozvojové pomoci a hlavní přispěvatel do rozpočtu Světové banky. Evropskou unii se Světovou bankou spojuje také společný cíl odstranění chudoby v rozvojovém světě a celkový rozvoj chudých zemí. Spolupráce EU se Světovou bankou probíhá na vysoké úrovni prostřednictvím koordinace rozvojové pomoci, politického dialogu, finanční podpory a další. Příkladem úspěšné kooperace EU a Světové banky v oblasti rozvojové pomoci je Společný akční plán pro východní a střední Evropu (viz 3. kapitola), který napomohl k udržení hospodářského růstu v tomto regionu Evropy.

4.2.2 Slabé stránky

Za slabé stránky postavení EU v rámci Světové banky lze jednoznačně považovat fakt, že EU není členem a ani nemá přidělen status pozorovatel. Navíc na rozdíl od zastoupení EU v Mezinárodním měnovém fondu nejsou postoje členských států koordinovány žádnou formální skupinou ať už ve Washingtonu či v Bruselu. Evropská unie koordinuje své postoje v rámci Světové banky pouze prostřednictvím neformální skupiny *Eurogroup*. Celou situaci zhoršuje také fakt, že rozvojová spolupráce a humanitární pomoc patří pouze do sdílených pravomocí EU.

Dále lze za slabé stránky postavení EU v rámci Světové banky považovat institucionální strukturu a logiku rozhodování v Radě výkonných ředitelů. Evropská komise není formálně zastoupená v Radě výkonných ředitelů a členské státy EU jen zřídka

koordinují své pozice s ohledem na zájmy celé Unie. Efektivnost koordinace EU ve Světové bance tak záleží spíše na snaze jednotlivých předsednictví než na institucionalizovaných procedurách. Navíc rozhodovací proces v Radě výkonných ředitelů je založen na dominanci nejbohatších zemích, jako jsou členové G7, které často sdílejí rozdílné strategické zájmy než malé státy Evropské unie. Také systém aliancí vytváří složitou rozhodovací strukturu a znesnadňuje evropským Výkonným ředitelům jednat soudržně. Z členských zemí EU má pouze Německo, Francie a Spojené království vlastní koalice a tudíž vlastního jmenovaného Výkonného ředitele (viz tabulka 4.2). Ostatní státy EU jsou rozděleny do dalších 7 koalic, které sdílejí s dalšími členy EU, ale také státy mimo EU. Pouze čtyřem z těchto koalic předsedá Výkonný ředitel z některého členského státu EU a navíc členy těchto koalic jsou i státy mimo EU, takže v nich není možné prosazovat čistě unijní postoj. Tato situace velice znesnadňuje Evropské unii dosáhnout v rámci Rady Výkonných ředitelů společný evropský postoj.

Tabulka 4.2 Členské státy EU v koalicích v rámci Světové banky

Výkonný ředitel Země původu	Členské státy EU	Podíl hlasů v %
Mueller <i>Německo</i>	Německo	4,22
De Villeroche <i>Francie</i>	Francie	3,95
Robinson <i>Spojené království</i>	Spojené království	3,95
Godts <i>Belgie</i>	Belgie, ČR, Maďarsko, Lucembursko, Rakousko, Slovensko, Slovinsko,	5,04
Rojas <i>Venezuela, Bolívie</i>	Španělsko	4,15
Heemskerk <i>Nizozemí</i>	Bulharsko, Chorvatsko, Kypr, Nizozemí, Rumunsko	4,09
Smith <i>Kanada</i>	Irsko	3,65
Santala <i>Finsko</i>	Dánsko, Estonsko, Finsko, Lotyšsko, Litva, Švédsko	3,19
Pagano <i>Itálie</i>	Itálie, Řecko, Malta, Portugalsko	3,15
Frieden <i>Švýcarsko</i>	Polsko	3,11
Koalice se státy EU celkem		38,5

Zdroj: World Bank (2016d). Vlastní zpracování a překlad.

4.2.3 Příležitosti

Zlepšení současného stavu postavení Evropské unie v rámci Světové banky by mohlo přinést zastoupení EU ve Washingtonu prostřednictvím formální skupiny, podobně jako je tomu v případě Mezinárodního měnového fondu. V současné době se konají pouze *ad hoc* schůze v závislosti na individuálním zájmu určitých členských států. Formální zastoupení EU by mohlo sloužit jako důležitý kanál pro komunikaci mezi Radou Světové banky a delegací Evropské komise ve Washingtonu. Úkolem tohoto zastoupení by na jednu stranu bylo informování delegace Evropské komise o projednávané agendě na schůzích Rady a na druhou stranu informovat Radu Světové banky o probíhajících iniciativách prováděných Evropskou komisí. To by pomohlo posílit specifické postavení Evropské unie v rámci rozhodovacího procesu a zlepšit koordinaci postoje mezi členskými státy EU.

Podobně jako v MMF i ve Světové bance se nabízí možnost vytvoření jednotného zastoupení pro EU, příp. eurozónu prostřednictvím jednoho křesla ve Výkonné radě Světové banky. V současné době ale v této oblasti nedochází k žádnému posunu a ani se o této možnosti nehovoří ve Zprávě pěti předsedů. Evropská unie by si ale i přesto zasloužila získat reprezentativnější zastoupení v Světové bance, ať už prostřednictvím jednoho křesla pro EU, udělením členství, nebo statusu pozorovatele či alespoň výše uvedené formální skupiny. Už samotný fakt, že Evropská unie přispívá do rozpočtu Světové banky ve výši 60 % všech zdrojů, ale součet hlasovacích práv členských států tvoří pouze necelých 28 % celkových hlasů, svědčí o tom, že zastoupení Evropské unie ve Světové bance je neadekvátní.

4.2.4 Hrozby

Jak bylo uvedeno výše, současné zastoupení Evropské unie ve Světové bance neodpovídá její silné roli, kterou v rámci rozvojové pomoci ve světě hraje. To může do budoucna ohrozit nejen postavení a reputaci EU ve Světové bance, ale i celkově na mezinárodní scéně. Evropská unie tímto stavem totiž vysílá signál, že není schopná koordinovat svoji vnější činnost se svými členskými státy a dostát tak svým strategickým zájmům. V současné době ale nevypadá reforma vnitřní struktury Světové banky reálně, jelikož jakékoli rozhodnutí v tomto směru je přehlasováno USA, které drží vyšší podíl hlasů než je blokační minimum.

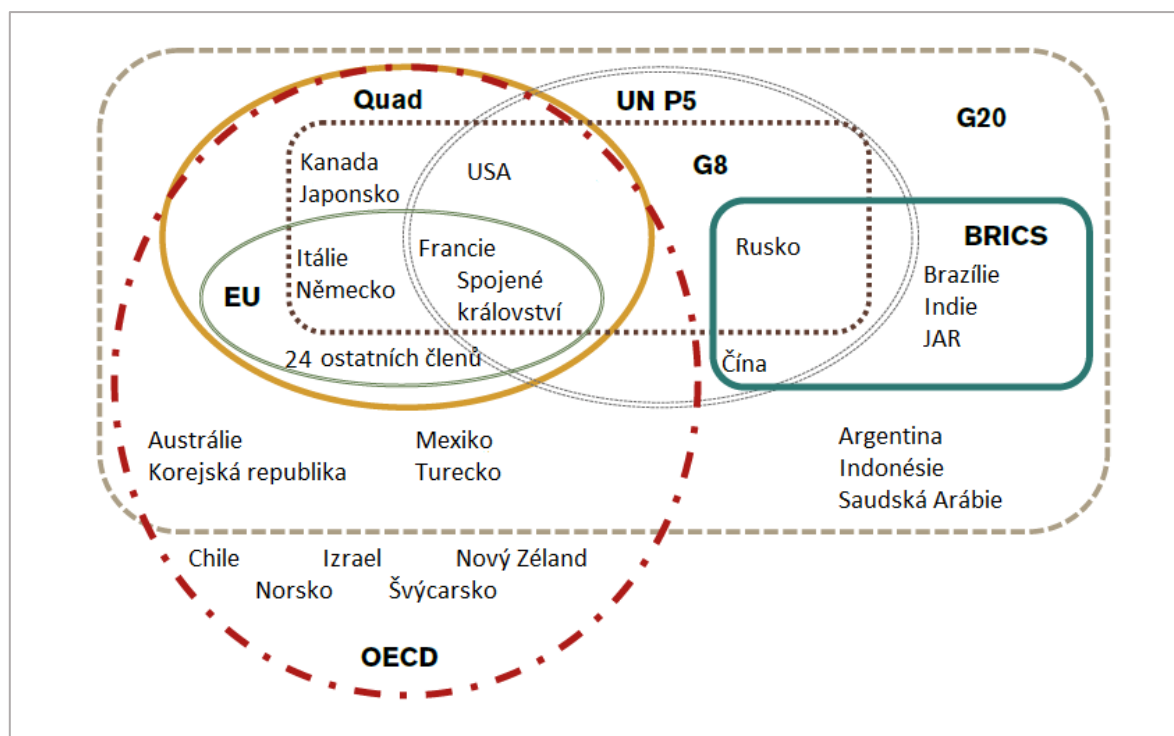
4.3 SWOT analýza spolupráce EU se Světovou obchodní organizací

Evropská unie je tradičně silný hráč v rámci Světové obchodní organizace díky svému postavení v mezinárodním obchodě. V současné době ale čelí EU i WTO mnoha výzvám s ohledem na měnící se podmínky mezinárodního ekonomického systému. Například posilující pozice rozvojových států stále více ovlivňuje charakter jednání o liberalizaci mezinárodních vztahů, což se projevuje i v posledním kole jednání z Dohy. V následující části bude analyzováno současné postavení EU v rámci WTO a možné směřování v budoucnosti.

4.3.1 Silné stránky

Silné mezinárodní postavení Evropské unie se projevuje i ve vztazích se Světovou obchodní organizací. O tom svědčí i fakt, že na rozdíl od brettonwoodských institucí je EU formálně členem Světové obchodní organizace. V rámci vyjednávání ve WTO se pro zlepšení své pozice státy seskupují v aliancích s dalšími členy, se kterými sdílejí stejné cíle. Evropská unie tvoří sama o sobě velice silný blok a pro zlepšení své vyjednávací pozice se neváhá spojit s dalšími státy.

Obrázek 4.1 Členství vyspělých členských států WTO v blocích a fórech

Zdroj: WTO (2013), vlastní překlad

Na obrázku 4.1 lze vidět seskupení ekonomicky vyspělých členských zemí WTO v rámci vybraných bloků a fór. Většina států jsou členy více než jednoho uskupení, čímž zlepšují svou pozici a šanci na prosazení svých zájmů. Členské státy Evropské unie jsou zároveň členy OECD a Quadu¹². Některé státy EU jsou navíc součástí fóra G8 či UN P5¹³. Státy na obrázku 4.1 tvoří významný podíl světové populace a objemu mezinárodního obchodu, přesto ale čítají méně než jednu třetinu všech členů WTO.

Pokud se všechny státy z výše uvedeného schématu dohodnou na společném postupu, zvyšuje se jejich šance na úspěšně završené jednání. To je ale velice málo pravděpodobné, protože i vyspělé státy zaujímají rozdílná stanoviska v různých oblastech jednání. Příkladem můžou být jednání v rámci Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví a služeb (TRIPS) o zeměpisném označení. V této problematice proti sobě stojí dvě velice silné koalice, které slučují nejvyspělejší země světa i rozvojové státy (viz tab. 4.3). Na jedné straně stojí uskupení označované jako W52 podle názvu dokumentu, v němž tyto země navrhují mnohostranný registr vín a lihovin a prodloužení vyšší úrovně ochrany nad rámec vín a lihovin. Součástí tohoto uskupení je kromě EU také Švýcarsko, země ACP a Africké skupiny. Na opačném názorovém pólu stojí skupina označovaná jako Společný návrh (z angl. Joint Proposal) dle svého předloženého návrhu na mnohostranný registr na dobrovolné bázi. Tato aliance se skládá z významných mimoevropských producentů vína a tvoří ji také nejvyspělejší ekonomiky světa jako je USA, Kanada, Austrálie, Nový Zéland a Japonsko. Avšak v případě kapitoly Přístup nezemědělských výrobků na trh¹⁴ (NAMA, non-agriculture market access) tvoří EU právě s těmito vyspělými státy velice silnou koalici Přátelé Ambice (z angl. Friends of Ambition). Cílem této koalice je dosáhnout co možná největšího snížení tarifních překážek a získání neomezeného přístupu na trh NAMA (WTO, 2016e). Lze tedy usuzovat, že EU nemá potíže vytvářet koalice se silnými hráči v mezinárodním obchodě dle svých vlastních preferencí a zájmů.

---

¹² Quad je označení pro skupinu nejvýznamnějších členů WTO. Skládá z EU, Kanady, Japonska a USA.

¹³ UN P5 je označení pro skupinu, která se skládá z pěti stálých členů Rady bezpečnosti OSN, tedy Francie, Spojeného království, USA, Ruska a Číny.

¹⁴ NAMA zahrnuje všechny výrobky, které neupravuje Dohoda o zemědělství – konkrétně tedy produkty průmyslové, dřevařské, manufakturní, některé výrobky potravinářské, dále pak ryby a výrobky z nich.

Tabulka 4.3 Uskupení v rámci řešení otázky ze zeměpisného označení ve WTO

Uskupení	Vyspělé státy	Rozvojové státy
W52	EU Švýcarsko	Albánie, Angola, Antigua a Barbuda, Barbados, Belize, Benin, Botswana, Brazílie, Burkina Faso, Burundi, Kamerun, Kapverdy, Středoafrická republika, Čad, Čína, Kolumbie, Kongo, Pobřeží slonoviny, Kuba, Demokratická republika Kongo, Džibutsko, Dominika, Dominikánská republika, Ekvádor, Egypt, Fidži, Gabon, Gambie, Gruzie, Ghana, Grenada, Guinea, Guinea Bissau, Guyana, Haiti, Indie, Indonésie, Jamajka, Keňa, Kyrgyzstán, Lesotho, Madagaskar, Malawi, Mali, Mauritánie, Mauritius, Moldavsko, Maroko, Mozambik, Namibie, Niger, Nigérie, Pákistán, Papua Nová Guinea, Peru, Rwanda, Sv. Kryštof a Nevis, Sv. Lucie, Sv. Vincent a Grenadiny, Senegal, Sierra Leone, Šalamounovy ostrovy, Srí Lanka, Surinam, Svazijsko, Jihoafrická rep., Tanzanie, Thajsko, FYROM, Togo, Tonga, Trinidad a Tobago, Tunisko, Turecko, Uganda, Zambie, Zimbabwe
Společný návrh (Joint Proposal)	Austrálie Kanada Japonsko Nový Zéland USA	Argentina, Chile, Kostarika, Dominikánská rep., Ekvádor, El Salvador, Guatemala, Honduras, Izrael, J. Korea, Mexiko, Nikaragua, Paraguay, Taipei, Jihoafrická republika

Zdroj: WTO (2016e). Vlastní zpracování a překlad.

Výše uvedené koalice mají pomoci státům dosáhnout při jednání ve WTO požadovaného výsledku. Struktura WTO je považována za velice silně demokratickou, jelikož každému státu náleží jeden hlas při hlasování prostou většinou. V praxi se ale při rozhodování využívá spíše mechanismu konsenzu, kdy se všechny členské státy snaží dosáhnout stejného stanoviska. Mechanismus konsenzu uděluje každému členu právo veta, což zaručuje legitimitu rozhodnutí. Avšak nutno podotknout, že rovnost členských států ve WTO je pouze formální a v praxi je situace rozdílná. Pokud nějaký rozvojový stát stojí samostatně na opačné názorové straně, může se ocitnout v izolaci a tlaku ze strany ostatních členů. Tato situace může sice nastat i u vyspělých států, ty však mají větší šance tuto nevýhodnou pozici ustát. Jinými slovy je konsenzus při rozhodování ve WTO významně ovlivněn ekonomickými velmocemi, mezi které EU nepochybně patří.

Proces dosahování konsenzu se často odehrává formou neformálních konzultací mimo oficiální plenární zasedání. Nejznámějším modelem těchto vyjednávání je „setkání v zeleném pokoji“ (z angl. Green Room Meetings), konaná z iniciativy generálního ředitele. Tyto schůze mají za úkol zlepšit efektivnost vyjednávání, jelikož se jich

zúčastňuje pouze omezený počet členů, kteří se dají považovat za klíčové hráče v daném vyjednávání. Silné ekonomiky, jako je EU či USA, jsou zpravidla na těchto schůzích přítomny (Jørgensen a Laatikainen, 2013). Tento mechanismus umožňuje EU efektivně prosazovat svoje zájmy v rámci politik WTO.

4.3.2 Slabé stránky

Přestože je Evropská unie velmi silný hráč v oblasti mezinárodního obchodu, její postavení v rámci WTO není neotřesitelné, což se ukazuje při neúspěšných jednáních v současném kole jednání z Dohá. Vyjednávací strategie EU je velice často kritizována, zejména za její neochotu akceptovat jakékoliv změny v její dosavadní zemědělské politice. Dále se často poukazuje na složitost vnitřních procesů a zdlouhavé dosahování konsensu mezi 28 členskými státy EU, což zdržuje celkové vyjednávání ve WTO. Avšak i přes své relativně silné postavení musí EU akceptovat takové podmínky nastavené Světovou obchodní organizací, které nejsou vždy pro EU či její partnery výhodné. Takovou situaci ilustruje banánový spor mezi EU a USA, který byl popsán ve 3. kapitole této práce, kdy byla EU nucena upravit své preferenční vztahy se zeměmi ACP. Tento spor také ukázal, že Evropská unie jen velmi nerada akceptuje a implementuje rozhodnutí WTO v případě, který má významný hospodářský dopad.

Problematicky může být viděno dvojité členství EU a jejích členských států ve Světové obchodní organizaci. Toto uspořádání je kritizováno zejména ze strany USA, ale představuje i problém pro samotnou EU, jelikož nejsou jasně vymezeny kompetence členských států a Unie při hlasování o otázkách se sdílenou pravomocí. Evropský soudní dvůr ve svém posudku 1/78 rozhodl, že rozdělení pravomocí mezi ES a členské státy je vnitřní záležitostí Společenství a třetí strany nemohou do tohoto rozdělení jakkoliv zasahovat. Problematika ale byla znovu otevřena v roce 1994 po skončení Uruguayského kola GATT, kdy mělo být podepsáno několik dohod. Problematickou se ukázala být otázka služeb a práva duševního vlastnictví, kterým se věnuje Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS) a Všeobecná dohoda o obchodu službami (GATS). Evropský soudní dvůr ve svém posudku 1/94 rozhodl, že Evropská komise, která zastupuje zájmy EU a jejích členských států, nemá výlučnou pravomoc tyto dohody uzavřít (Herboczková, 2008). Posudek 1/94 tedy v rozporu s posudkem 1/78 stanovil, že ES má výlučnou pravomoc v oblasti obchodu se zbožím a příhraničních služeb a nemá výlučnou pravomoc v oblasti ostatních typů obchodu v oblasti služeb, a ve většině obchodních

aspektů práv duševního vlastnictví. Na základě tohoto posudku je v případě sdílené pravomoci zásadní zajistit úzkou spolupráci mezi členskými státy a institucemi ES, a to jak v průběhu vyjednávání a uzavírání mezinárodních smluv, tak i v průběhu plnění uzavřených smluv. Toho však některé členské státy EU mohou využít pro své potřeby a záměrně zdržovat ratifikaci smluv.

Dvojitě členství EU je také často považováno za jeden z důvodů, proč není Unie schopná dosáhnout v rámci Světové obchodní organizace postavení vůdce i přesto, že hraje ve WTO zcela jistě klíčovou roli. Evropská unie se totiž musí vypořádávat s vnitřními „tlaky“ svých členských států, které mohou způsobovat problém při jednání EU jako celku navenek (např. z důvodu rozdílných názorů původních a nových členských států). Dalším faktorem, který zhoršuje postavení Unie, je neschopnost vyvolat akci, respektive ji dotáhnout do úspěšného závěru. To je viditelné zejména na kole jednání z Dohá, které bylo popsáno ve 3. kapitole této práce. Evropská unie byla sice iniciátorem těchto jednání, avšak ani po deseti letech se nepodařilo dospět k všeobecně schválenému výsledku. To je zapříčiněno právě postoji Evropské unie především vůči sektoru domácího zemědělství, který chce EU (stejně jako ostatní členové Světové obchodní organizace) chránit před nepříznivě nastavenými pravidly. Právě neochota Evropské unie liberalizovat oblast zemědělství neumožňuje dovést jakákoli jednání k úspěšnému konci. Touto strategií EU poškozují zejména rozvojové státy, u nichž by prolomení protekcionismu v zemědělství ze strany EU a USA umožnilo zlepšení jejich postavení v mezinárodním obchodě a následně by vedlo i k celkovému zlepšení jejich ekonomické situace.

Za nevýhodu pro EU lze také považovat výši příspěvků do rozpočtu Světové obchodní organizace. Příspěvky do rozpočtu Světové obchodní organizace se vypočítávají na základě procentuálního podílu daného člena na mezinárodním obchodě, který zahrnuje obchod se zbožím, službami a duševním vlastnictvím za posledních 5 let. Vzhledem k tomu, že se Evropská unie řadí mezi největší světové ekonomiky, jsou její vklady do rozpočtu WTO velmi vysoké.

Tabulka 4.4 Velikost příspěvků členských států EU do rozpočtu WTO za rok 2015

Stát	Příspěvky do rozpočtu WTO (EUR)	Podíl příspěvků do rozpočtu WTO (%)	Stát	Příspěvky do rozpočtu WTO (EUR)	Podíl příspěvků do rozpočtu WTO (%)
Belgie	3 692 525,8	2,053	Maďarsko	1 039 590,8	0,578
Bulharsko	300 366,2	0,167	Malta	73 742,6	0,041
Česká republika	1 289 596,2	0,717	Německo	14 665 784,4	8,154
Dánsko	1 516 219,8	0,843	Nizozemsko	5 367 022,4	2,984
Estonsko	161 874,0	0,090	Polsko	2 014 432,0	1,120
Finsko	976 639,8	0,543	Portugalsko	800 377,0	0,445
Francie	7 122 456,0	3,960	Rakousko	1 976 661,4	1,099
Chorvatsko	244 609,6	0,136	Rumunsko	633 107,2	0,352
Irsko	1 863 349,6	1,036	Řecko	723 037,2	0,402
Itálie	5 527 097,8	3,073	Slovensko	723 037,2	0,402
Kypr	100 721,6	0,056	Slovinsko	311 157,8	0,173
Litva	271 588,6	0,151	Spojené království	6 973 172,2	3,877
Lotyšsko	142 089,4	0,079	Španělsko	3 962 315,8	2,203
Lucembursko	701 454,0	0,390	Švédsko	2 089 973,2	1,162
Celkem EU				65 263 999,6	36,286
Celkem členové WTO				179 860 000,0	100

Zdroj: WTO (2016d), vlastní zpracování a překlad

Jak lze vyčíst z tabulky 4.4, Evropská unie v roce 2015 přispěla do rozpočtu WTO 65 mil. eur, což je 36 % veškerých příspěvků. Pro srovnání, podíl příspěvků Spojených států americký za stejný rok činil 11,3 % a Čína přispěla 8,7 %. Navíc, na rozdíl od systému MMF, hlasovací práva se ve Světové obchodní organizaci neodvívají od velikosti těchto příspěvků. Jelikož má každý stát jeden hlas, podíl hlasovacích práv celé EU je pouze 17,3 % (WTO, 2016d).

4.3.3 Příležitosti

I přes faktory, které byly popsány výše, by Evropská unie mohla dosáhnout postavení vůdce Světové obchodní organizace. Mnohé rozvojové státy považují Evropskou unii za svůj vzor, přejímají některé její názory a politiky a považují ji za úspěšný model integrace. Tato skutečnost se odráží i v počtu preferenčních obchodních dohod, jichž je

Evropská unie smluvní stranou. Zlepšení postoje rozvojových zemí k EU by mohly napomoci nástroje, které slouží k podpoře rozvojových zemí a naplňují cíle Světové obchodní organizace. Evropská unie by se také měla snažit dosáhnout kompromisu v právě probíhajících jednáních a zasadit se o uzavření kola z Dohá, což by mohlo výrazně zlepšit její reputaci a postavení v rámci Světové obchodní organizace. Na druhou stranu lze tvrdit, že EU těží i ze současné patové situace v rámci kola z Dohá, jelikož díky svému silnému mezinárodnímu postavení je schopná vyjednávat výhodné bilaterální dohody. Navíc pozastavený vývoj jednání ve WTO dává prostor k rychlejšímu vyjednávání dalších dohod, jako je například Transatlantické obchodní a investiční partnerství (TTIP) s USA. TTIP zahrnuje téměř všechny aspekty obchodu, včetně těch, které zatím nejsou pokryty v rámci WTO, např. týkající se pravidel konkurence. Přijetí této dohody by však mohlo znamenat významnou hrozbu jak pro rozvojové státy, tak pro celý multilaterální obchodní systém WTO.

4.3.4 Hrozby

Za největší hrozbu v budoucím postavení EU v rámci Světové obchodní organizace lze vidět právě neúspěšné završení kola jednání z Dohá. Pokud Evropská unie nebude ochotná přistoupit na některé kompromisy, zejména v oblasti zemědělství, hrozí, že se zhorší její reputace mezi ostatními členy WTO a tím i její postavení. Toho by mohly využít především Spojené státy americké, které tradičně hrály hlavní roli v rámci WTO a byly hlavním iniciátorem Uruguayského kola jednání, které předcházelo aktuálnímu kolu z Dohá. Další výzvou pro EU je postupná změna světového ekonomického systému a vzrůstající význam rozvojových států. Rozvojové státy tvoří více než dvě třetiny členů WTO a jejich rostoucí ekonomická i politická moc by mohla ohrozit současné rozložení síly ve WTO.

4.4 Srovnání postavení EU v rámci vybraných mezinárodních organizací

Postavení Evropské unie se ve vybraných mezinárodních organizacích do značné míry odlišuje. Nejlepšího postavení EU dosahuje v rámci Světové obchodní organizace, ve které je přímo členem. Navíc díky svému silnému mezinárodnímu postavení je schopná vytvářet aliance s ostatními členy WTO, se kterými sdílí stejné cíle. Evropské unii se tak do jisté míry daří podporovat liberalizaci mezinárodního obchodu a sjednávání

mnohostranně závazných pravidel a zároveň hájit zájmy EU i jejich partnerů, jako jsou např. státy ACP.

V brettonwoodských institucích je postavení EU oslabeno tím, že Unie není členem a nemá ani status pozorovatele. I přesto EU dosahuje velice silného postavení v rámci Mezinárodního měnového fondu, zejména díky společnému postupu při řešení finanční krize v Evropě. Evropské unii se úspěšně daří spolupracovat s MMF a dosahovat společného postoje i díky zastoupení Unie ve Washingtonu prostřednictvím neformální skupiny EURIMF a podvýboru Hospodářského a finančního výboru jednající s kanceláří MMF v Bruselu.

Jako nejslabší článek lze jednoznačně vidět postavení Evropské unie v rámci Světové banky. Evropská unie zde není formálně zastoupena a členské státy EU kvůli roztržitosti do několika různě velkých a silných aliancí nejsou schopny a snad ani ochotny adekvátně koordinovat svůj postoj. Jediný posun ve zlepšení postavení EU ve Světové bance přineslo ustanovení neformální konzultační skupiny Eurogroup v roce 2003, to však lze vidět jako nedostatečný krok vzhledem k objemu finančních příspěvků EU do rozpočtu Světové banky.

Při srovnání samotných hlasovacích podílů členských států EU v rámci vybraných mezinárodních organizací (viz tabulka 4.5) lze konstatovat, že nejlepší postavení dosahuje EU v Mezinárodním měnovém fondu (32,05 %) a nejhorší ve Světové obchodní organizaci (17,3 %). Nutno však upozornit na fakt, že v rámci hlasování v MMF i ve Světové bance jsou členské státy roztrženy do několika aliancí se státy mimo EU a nejsou vždy schopny sjednotit svůj postoj ohledně diskutovaných témat. Naproti tomu v rámci hlasování ve Světové obchodní organizaci často zastupuje členské státy EU Evropská komise, takže hovoří jménem celé Unie. Navíc ve všech zkoumaných mezinárodních organizacích se často vyžaduje dosažení konsensu, a tak více než na velikosti podílu hlasovacích práv záleží na vyjednávací síle jednotlivých států či bloků.

Tabulka 4.5 Srovnání hlasovacích podílů členských států EU v rámci vybraných mezinárodních organizací

Mezinárodní organizace	MMF	WB	WTO
Podíl hlasů členských států EU	32,05 %	27,52 %	17,30 %

Zdroj: World Bank Group (2016). Vlastní zpracování.

4.5 Doporučení

Mezinárodní organizace hrají v dnešní době velmi důležitou úlohu v mezinárodních vztazích. Evropská unie by měla posilovat své postavení v rámci mezinárodních organizací i své strategické vztahy v rámci vnější politiky. Většina mezinárodních organizací uznává jako své členy pouze samostatné členské státy a EU se v těchto případech nemůže stát plnohodnotným členem. Z tohoto důvodu nemá možnost plně ovlivňovat probíhající jednání a rozhodnutí daných mezinárodních organizací. Evropská unie by tak měla posilovat své postavení pomocí své členské základny. V tomto ohledu je pro EU velkou výhodou, že všechny její členské státy jsou také členy zkoumaných mezinárodních organizací. Pokud se EU podaří motivovat své členské státy, aby v těchto organizacích vystupovaly jednotně, významně se zvýší její vliv na mezinárodní scéně.

Z tohoto pohledu je velice důležité, aby EU intenzivně prohlubovala integraci uvnitř Unie a vyřešila všechny problémy, kterým v současné době čelí. V tuto chvíli lze za nejaktuálnější témata považovat nejednotný postoj k řešení migrační krize či hrozba vystoupení Spojeného království z EU. Pokud nebude Evropská unie schopná vystupovat jako celek jednotně, nebude možné, aby dosáhla odpovídajícího postavení a moci ve vybraných mezinárodních organizacích. V současné době přispívá k silnému mezinárodnímu postavení EU její ekonomická a politická moc. Vzhledem k měnícímu se světovému řádu by Unie měla být schopná reagovat na konkurenci přicházející zejména ze strany rychle rostoucích ekonomik.

Mezinárodní měnový fond je velice důležitý strategický partner pro Evropskou unii s ohledem na řešení měnových otázek a dluhové krize v Evropě. Evropská unie by měla posilovat vzájemné vztahy a přispět tak k důvěryhodnosti Mezinárodního měnového fondu i společných programů. Zesílená spolupráce může probíhat prostřednictvím Troiky i nových společných iniciativ, které by mohly působit i mimo EU a představovat vzor pro ostatní regiony světa. Evropská unie by také měla využít veškeré své možnosti na prosazení návrhu jednotného křesla pro eurozónu v MMF, čímž by se nejen posílilo postavení eurozóny v této organizaci, ale také se zlepšilo vnímání eurozóny na mezinárodní scéně.

Postavení Evropské unie v rámci Světové banky lze vidět jako nejhorší ze zkoumaných mezinárodních organizací. Evropská unie by se měla aktivně zasadit o vytvoření zastoupení EU ve Washingtonu prostřednictvím formální skupiny či přidělení

statusu pozorovatele. Do té doby by měla Unie posílit své postavení především prostřednictvím svých členských států, které by měly zaujímat společný postoj a zastupovat zájmy celé Unie.

V rámci Světové obchodní organizace by se Evropská unie měla snažit získat postavení vůdce či alespoň si udržet svou silnou pozici do budoucna. EU by také měla pomoci uzavřít aktuální kolo jednání z Dohá, které sama iniciovala, čímž by upevnila svou pozici a zlepšila svou reputaci mezi ostatními členy WTO. Evropská unie by se měla snažit jít vzorem ostatním státům, a to jak v otázkách organizace a rozhodování, tak v problematice implementace a dodržování dohodnutých pravidel WTO. V tomhle ohledu EU zatím pokulhává, o čemž svědčí velice vysoký počet sporů, ve kterých Unie figuruje na straně odpůrce.

4.6 Dílčí shrnutí

V této kapitole byla analyzována spolupráce Evropské unie s Mezinárodním měnovým fondem, Světovou bankou a Světovou obchodní organizací. Pro analýzu byla použita metoda SWOT, pomocí které byly zkoumány silné a slabé stránky daných vztahů a možné příležitosti a hrozby do budoucna. Cílem kapitoly bylo posoudit spolupráci a postavení EU v rámci jednotlivých mezinárodních organizací, a také srovnat dané výstupy mezi sebou a přinést doporučení pro EU do budoucna.

Nejprve byla analyzována spolupráce a postavení EU v rámci Mezinárodního měnového fondu, kde Unie není členem a nemá ani status pozorovatele. I přesto EU dosahuje velice silného postavení v rámci Mezinárodního měnového fondu, zejména díky společnému postupu při řešení finanční krize v Evropě. Evropské unii se úspěšně daří spolupracovat s MMF a dosahovat společného postoje i díky zastoupení Unie ve Washingtonu prostřednictvím neformální skupiny EURIMF a podvýboru Hospodářského a finančního výboru jednající s kanceláří MMF v Bruselu. Na druhou stranu je spolupráce EU s Mezinárodním měnovým fondem předmětem časté kritiky, především kvůli společnému postupu při záchraně Řecka z dluhové krize. Zlepšení postavení Evropské unie by mohlo přinést schválení návrhu jednotného křesla pro eurozónu v MMF, čímž by se nejen posílilo postavení eurozóny v této organizaci, ale také se zlepšilo vnímání eurozóny na mezinárodní scéně.

Nejhůře lze hodnotit spolupráci EU se Světovou bankou. Evropská unie není ve Světové bance formálně zastoupena a ke koordinaci postojů EU v Radě výkonných ředitelů slouží pouze neformální skupina Eurogroup. Navíc členské státy EU jsou rozděleny do několika aliancí a nejsou schopny adekvátně koordinovat svůj postoj. Postavení EU ve Světové bance lze tedy hodnotit jako nedostatečné, navíc vzhledem k velmi vysokému objemu finančních příspěvků EU do rozpočtu Světové banky. Evropská unie by se měla zasadit o zlepšení svého zastoupení ve Světové bance a posílit své postavení především prostřednictvím svých členských států, které by měly zaujímat společný postoj a zastupovat zájmy celé Unie.

Nejlepší postavení má EU ve Světové obchodní organizaci, kde jsou členy nejen jednotlivé členské státy EU, ale také EU samotná. Evropská unie v této organizaci navíc těží ze své mezinárodní ekonomické a politické síly. Na druhou stranu se Evropská unie často dostává do soudních sporů v rámci WTO z důvodu porušování pravidel mezinárodního obchodu. Evropská unie by se měla snažit jít ostatním členům vzorem a vydobýt si vůdcovskou pozici ve Světové obchodní organizaci.

5 Závěr

Předmětem této diplomové práce byla spolupráce Evropské unie s vybranými mezinárodními organizacemi ekonomického charakteru, konkrétně s Mezinárodním měnovým fondem, Světovou bankou a Světovou obchodní organizací. Mezinárodní organizace v současné době hrají nezanedbatelnou roli v řešení takových otázek, které jsou nad možností individuálních států. Mezinárodní organizace také fungují jako diskusní fóra či diplomatické konference, kde si jednotlivé státy vyměňují názory a koordinují své národní strategie.

Cílem této práce bylo zhodnotit postavení a spolupráci Evropské unie s vybranými mezinárodními organizacemi a poskytnout doporučení pro budoucí postavení Evropské unie na mezinárodní scéně. Celá práce byla rozdělaná do pěti kapitol, z toho první kapitolu tvoří úvod. Ve druhé kapitole byla vymezena teoretická východiska mezinárodních vztahů a byly představeny vybrané mezinárodní organizace. V úvodu druhé kapitoly byl objasněn původ a formování mezinárodních vztahů a poté byl představen pojem mezinárodní instituce a jejich dělení. Dále byly vysvětleny nejvýznamnější teoretické přístupy k mezinárodním vztahům. V poslední části druhé kapitoly byly představeny vybrané mezinárodní organizace ekonomického charakteru, jejich vznik a vývoj, organizační struktura a účel.

Ve třetí kapitole byla pozornost zaměřena na spolupráci Evropské unie s Mezinárodním měnovým fondem, Světovou bankou a Světovou obchodní organizací. V úvodu této kapitoly byla vysvětlena spolupráce EU s mezinárodními organizacemi z hlediska práva Unie. Důležitým mezníkem v historii Evropské unie nejen v oblasti vnějších vztahů EU byla Lisabonská smlouva, díky které získala Unie právní subjektivitu. Dále se kapitola věnovala spolupráci s jednotlivými organizacemi. Pozornost byla zaměřena především na vývoj vzájemných vztahů, zastoupení a postavení Evropské unie v rámci těchto mezinárodních organizací a nejdůležitější aspekty spolupráce s Evropskou unií.

Cílem čtvrté kapitoly této práce bylo zhodnocení spolupráce Evropské unie s vybranými mezinárodními organizacemi. Pro analýzu byla vybrána metoda SWOT, pomocí které jsou zkoumány silné a slabé stránky daných vztahů a dále příležitosti

a hrozby v budoucnu. V závěru této kapitoly byla daná zjištění srovnána mezi sebou a byla poskytnuta doporučení pro Evropskou unii v rámci těchto vztahů do budoucna.

Nejprve byla analyzována spolupráce EU s Mezinárodním měnovým fondem. Evropská unie není členem Mezinárodního měnového fondu a nemá ani status pozorovatele. I přesto EU dosahuje velice silného postavení v rámci Mezinárodního měnového fondu, zejména díky společnému postupu při řešení finanční krize v Evropě. Evropské unii se úspěšně daří spolupracovat s MMF a dosahovat společného postoje i díky zastoupení Unie ve Washingtonu prostřednictvím neformální skupiny EURIMF a podvýboru Hospodářského a finančního výboru jednajícího s kanceláří MMF v Bruselu. Na druhou stranu je spolupráce EU s Mezinárodním měnovým fondem předmětem časté kritiky, především kvůli společnému postupu při záchraně Řecka z dluhové krize. Evropská unie se potýká s nedůvěrou, zda je schopna řešit své finanční problémy sama a Mezinárodní měnový fond byl v očích některých odborníků snížen na pouhého „mladšího partnera“ Unie. Evropská unie by měla aktivně bojovat za přijetí návrhu jednotného křesla pro eurozónu v MMF, čímž by se nejen posílilo postavení eurozóny v této organizaci, ale také se zlepšilo vnímání eurozóny na mezinárodní scéně.

Spolupráce EU se Světovou bankou lze vidět jako nejslabší článek v rámci zkoumaných vztahů. Evropská unie není ve Světové bance formálně zastoupena a členské státy EU kvůli roztržitosti do několika různě velkých a silných aliancí nejsou schopny adekvátně koordinovat svůj postoj. Jediným prostředkem pro komunikaci strategie EU se Světovou bankou je neformální skupina Eurogroup a delegace Evropské komise ve Washingtonu. Postavení EU ve Světové bance lze tedy hodnotit jako nedostatečné, navíc s ohledem na velmi vysoký objem finančních příspěvků EU do rozpočtu Světové banky. Evropská unie by se měla zasadit o zlepšení svého zastoupení ve Světové bance prostřednictvím formální skupiny, či přidělení statusu pozorovatele. EU by také měla posílit své postavení především prostřednictvím svých členských států, které by měly zaujímat společný postoj a zastupovat zájmy celé Unie.

Dále byla analyzována spolupráce EU se Světovou obchodní organizací. Evropská unie v této organizaci těží ze své mezinárodní ekonomické a politické síly a díky tomu disponuje po boku USA vedoucím postavením v této mezinárodní organizaci. Evropská unie navíc ve WTO disponuje dvojítm členstvím, což znamená, že plnohodnotnými členy jsou nejen jednotlivé členské státy EU, ale také EU samotná. Na druhou stranu je dvojité

členství často kritizováno ze strany ostatních členů WTO, a to zejména USA. Právě s USA se EU také často dostává do soudních sporů v rámci WTO z důvodu porušování pravidel mezinárodního obchodu. Evropská unie by se měla snažit jít ostatním členům vzorem a vydobýt si vůdcovskou pozici ve Světové obchodní organizaci.

Evropská unie může zlepšit své postavení v rámci mezinárodních organizací, pokud bude úspěšně prohlubovat integraci uvnitř Unie a vyřeší nejzávažnější problémy, kterým v současné době čelí. Především je důležité, aby byla Unie schopná vystupovat jednotně a koordinovat své strategické zájmy se svými členskými státy. V současné době přispívá k silnému mezinárodnímu postavení EU její ekonomická a politická moc. Vzhledem k měnícímu se světovému řádu by Unie měla být schopná reagovat na konkurenci přicházející zejména ze strany rychle rostoucích ekonomik.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

BURCHILL, Scott et al., 2013. *Theories of International Relations*. 5th ed. New York: Palgrave Macmillan. 388 s. ISBN 978-0-230-36222-9.

BREEN, Michael, 2013. *The Politics of IMF Lending*. 1st ed. Houndmills, Hampshire: Palgrave Macmillan. 219 s. ISBN 978-1-137-26380-3.

CIHELKOVÁ, Eva a kol., 2003. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck. 709 s. ISBN 80-7179-804-5.

CIHELKOVÁ, Eva a kol., 2009. *Světová ekonomika: Obecné trendy rozvoje*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck. 273 s. ISBN 978-80-7400-155-0.

CIHELKOVÁ, Eva a kol., 2010. *Regionalismus a multilateralismus: základy nového světového obchodního řádu?* 1. vyd. Praha: C. H. Beck. 400 s. ISBN 978-80-7400-196-3.

DESAI, Radhika, 2013. *Geopolitical Economy: After US Hegemony, Globalization and Empire*. 1st ed. New York: Pluto Press. 313 s. ISBN 978-0-7453-2992-5.

FOJTÍKOVÁ, Lenka a kol., 2014. *Postavení Evropské unie v podmínkách globalizované světové ekonomiky*, vol.27. Ostrava: VSB-TU Ostrava. 364 s. ISBN 978-80-248-3333-0.

HEYWOOD, Andrew, 2011. *Global Politics*. 1st ed. New York: Palgrave Macmillan. 560 s. ISBN 978-1-4039-8982-6.

HURD, Ian, 2014. *International Organizations: Politics, Law, Practice*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press. 295 s. ISBN 978-1-107-61261-7.

JØRGENSEN, Knud Erik a Katie Verlin LAATIKAINEN, 2013. *Routledge Handbook on the European Union and International Institutions: Performance, Policy, Power*. 1st ed. Abingdon: Routledge. 491 s. ISBN 978-0-415-53946-3.

KEOHANE, Robert O., 1989. *International Institutions and State Power: Essays in International Relations Theory*. 1st ed. Boulder: Westview Press. 270 s. ISBN 0813308380.

KRASNER, Stephen, 1983. *International Regimes*. 1st ed. Ithaca, NY: Cornell University Press, 1983. 372 s. ISBN 9780801492501.

KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. 5. vyd. Praha: Ekopress, 2014. 803 s. ISBN 978-80-87865-07-1.

PEASE, Kelly-Kate S., 2012. *International Organizations*. 5th ed. Boston: Pearson. 354 s. ISBN 978-0-205-17999-2.

RITTBERGER, Volker a Bernhard ZANGL, 2006. *International Organization: Polity, Politics And Policies*. 1st ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan. 246 s. ISBN 978-0-333-72129-2.

SUTCH, Peter a Juanita ELIAS, 2007. *International Relations: The Basics*. 1st ed. New York: Routledge. 214 s. ISBN 978-0-415-31184-7.

SVOBODA, Pavel, 2010. *Právo vnějších vztahů EU*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck. 244 s. ISBN 978-80-7400-352-3.

TÝČ, Vladimír, 2010. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vyd. Praha: Leges. 301 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

ZARTMAN, I. William a Saadia TOUVAL, 2010. *International Cooperation: the Extents and Limits of Multilateralism*. 1st ed. Cambridge: Cambridge University Press. 274 s. ISBN 978-0-521-13865-9.

Elektronické publikace

BAZERKOSKA, Julija Brsakoska, 2011. The European Union and The World Trade Organization: Problems and Challenges. *Croatian Yearbook of European Law & Policy* [online]. Vol. 7, no. 7, pp 277-290. [cit. 5. 2. 2016]. Dostupné z: <http://hrcak.srce.hr/94676?lang=en>.

BENDINI, Roberto, 2015. *Evropská unie a Světová obchodní organizace*. Fakta a čísla o Evropské unii – 2016. [online] Evropský parlament [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/cs/FTU_6.2.2.pdf

BLUSTEIN, Paul, 2015. *Laid Low: The IMF, The Euro Zone and The First Rescue of Greece* [online]. Waterloo: Centre for International Governance Innovation. No. 61. April 2015 [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: https://www.cigionline.org/sites/default/files/cigi_paper_no.61web.pdf

GARMENDIA, Rosana Garciandía a Romualdo Bermejo GARCÍA, 2012. The EU as an Actor at The WTO: Its Strengths and Weaknesses Throughout History. *Eastern Journal of European Studies* [online]. Vol. 3, no. 1, pp 49-66. [cit. 5. 2. 2016]. ISSN 2068-6633. Dostupné z: http://ejes.uaic.ro/articles/EJES2012_0301_BER.pdf

HERBOCZKOVÁ, Jana, 2008. *Vnější ekonomické vztahy EU v kontextu WTO – rozvojové státy a mezinárodní agrární obchod* [online]. Brno. Rigorózní práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Katedra mezinárodního a evropského práva [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/61309/pravf_r/

HODSON, Dermot, 2011. The Paradox of EMU's External Representation: The Case of the G20 and the IMF [online]. *Boston: Paper for the EUSA Twelfth Biennial International Conference* [cit. 10. 3. 2016]. Dostupné z: http://www.euce.org/eusa/2011/papers/6e_hodson.pdf

KOOPS, Joachim A. a Dominik TOLKSDORF, 2015. *The European Union's Role in International Economic Fora – Paper 4: The IMF* [online]. Brussels: Policy Department A: Economic and Scientific Policy [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/542193/IPOL_STU\(2015\)542193_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/542193/IPOL_STU(2015)542193_EN.pdf)

LEWIS, David, 1969 cit. In: WAIŠOVÁ, Šárka, 2002. Teorie mezinárodních režimů. *Mezinárodní vztahy* [online]. Praha: Ústav mezinárodních vztahů. Roč. 37, č. 2, s. 49-66. [cit. 30. 11. 2015] ISSN 0323-1844. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/31>.

VANGRASSTEK, Craig, 2013. *The History and The Future of The World Trade Organization* [online] World Trade Organization[cit. 15. 2. 2016] ISBN 978-92-870-3871-5. Dostupné z: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/historywto_e.pdf

WAIŠOVÁ, Šárka, 2002. Teorie mezinárodních režimů. *Mezinárodní vztahy* [online]. Praha: Ústav mezinárodních vztahů. Roč. 37, č. 2, s. 49-66. [cit. 30. 11. 2015] ISSN 0323-1844. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/31>.

Internetové zdroje

EIB, 2015. *Final Report on the Joint IFI Action Plan for Growth in Central and South Eastern Europe* [online]. European Investment Bank [cit. 10. 3. 2016]. Dostupné z: http://www.eib.org/attachments/efs/economic_report_jiap_IV_2015_en.pdf

EUROPEAN COMMISSION, 2016. *How the EU works with the WTO* [online]. [cit. 3. 2. 2016]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/april/tradoc_150988.pdf

EUROPEAN COMMISSION, 2016a. *Financial Assistance in EU Member States* [online]. [cit. 3. 3. 2016]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/assistance_eu_ms/index_en.htm

EUROPEAN COMMISSION, 2016b. *Relations with the World Bank* [online]. [cit. 8. 3. 2016]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/international/forums/world_bank/index_en.htm

EVROPSKÁ KOMISE, 2015. *Zpráva pěti předsedů – plan pro posílení evropské hospodářské a měnové unie počínaje 1. červencem 2015* [online]. [cit. 8. 4. 2016]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5240_cs.htm

IMF – MEZINÁRODNÍ MĚNOVÝ FOND, 2005 [online]. Ministerstvo financí České republiky. Poslední změna 1. 6. 2005. [cit. 30. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-institute/imf-mezinarodni-menovvy-fond-11650>.

IMF, 2014. *A Review of Crisis Management Programs Supported by IMF Stand-By Arrangements, 2008-11* [online]. Independent Evaluation Office of the International Monetary Fund. [cit. 30. 3. 2016]. Dostupné z: http://www.ieo-imf.org/ieo/files/completedevaluations/BP1412%20-%20Takagi%20and%20Others_crisis2.pdf

IMF, 2015. *About the IMF* [online]. International Monetary Fund. Poslední změna 30. 11. 2015. [cit. 30. 12. 2015]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/about.htm>

IMF, 2015a. *European Union and International Monetary Fund sign a new Framework Administrative Agreement for Capacity Development Cooperation* [online]. International Monetary Fund, Press Release No. 15/232, May 21, 2015. [cit. 10. 3. 2016]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/np/sec/pr/2015/pr15232.htm>

IMF, 2016. *The IMF & the European Economic and Monetary Union* [online]. International Monetary Fund [cit. 5. 2. 2016]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/np/exr/facts/emu.htm>

IMF, 2016a. *IMF Executive Directors and Voting Power* [online]. International Monetary Fund [cit. 10. 3. 2016]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/np/sec/memdir/eds.aspx>.
Vlastní úprava.

SKUPINA SVĚTOVÉ BANKY, 2005 [online]. Ministerstvo financí České republiky. Poslední změna 1. 6. 2005. [cit. 28. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-institute/skupina-svetove-banky-11654>.

SVĚTOVÁ OBCHODNÍ ORGANIZACE, 2010 [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu. Poslední změna 31. 8. 2010. [cit. 27. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument7894.html>.

THE WORLD BANK, 2014. *European Union* [online]. The World Bank. [cit. 9. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.worldbank.org/en/country/eu/overview#1>.

THE WORLD BANK, 2015. *Organization* [online]. The World Bank. [cit. 28. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.worldbank.org/en/about/leadership>.

THE WORLD BANK, 2016a. *Data* [online]. The World Bank. [cit. 28. 2. 2016]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/>

THE WORLD BANK, 2016b. *The EU and World Bank Group* [online]. The World Bank. [cit. 5. 3. 2016]. Dostupné z: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/PARTNERS/WBEU/0,,contentMDK:22924761~menuPK:7952425~pagePK:64137114~piPK:64136911~theSitePK:380823,00.html>

THE WORLD BANK, 2016c. *Boards of Directors* [online]. The World Bank. [cit. 9. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.worldbank.org/en/about/leadership/directors>.

THE WORLD BANK, 2016d. *Executive Directors Website* [online]. The World Bank. [cit. 8. 4. 2016]. Dostupné z: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/ORGANIZATION/BOARD/0,,contentMDK:20217577~menuPK:457693~pagePK:64020054~piPK:64020408~theSitePK:278036,00.html>.

UN, 2015. *United Nations Treaty Collection* [online]. United Nations. [cit. 15. 12. 2015]. Dostupné z: https://treaties.un.org/Pages/overview.aspx?path=overview/definition/page1_en.xml#conventions.

WFP, 2016. *Donor profiles* [online]. World Food Programme. [cit. 5. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.wfp.org/about/funding/governments/world-bank>

WORLD BANK GROUP, 2016. *World Bank Group Finances* [online]. World Bank Group [cit. 5. 3. 2016]. Dostupné z: <https://finances.worldbank.org/Shareholder-Equity/IBRD-Statement-of-Subscriptions-to-Capital-Stock-a/rcx4-r7xj>

WTO, 2013. *The History and Future of the World Trade Organization* [online]. WORLD TRADE ORGANIZATION. [cit. 28. 3. 2016]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/historyandfuturewto_e.htm

WTO, 2015. *Understanding the WTO* [online]. WORLD TRADE ORGANIZATION. [cit. 27. 12. 2015]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/tif_e.htm

WTO, 2016a. *Parliamentary Conference on the WTO* [online]. WORLD TRADE ORGANIZATION. [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/forums_e/parliamentarians_e/parliamentarians_conf_e.htm.

WTO, 2016b. *Disputes by country/territory*. [online]. WORLD TRADE ORGANIZATION. [cit. 8. 2. 2016]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm

WTO, 2016c. *European Communities – Regime for the Importation, Sale and Distribution of Bananas*. [online]. WORLD TRADE ORGANIZATION. [cit. 8. 2. 2016]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds27_e.htm

WTO, 2016d. *Members' Contributions to the WTO Budget and the Budget of the Appellate Body for the Year 2015*. [online]. WORLD TRADE ORGANIZATION. [cit. 25. 3. 2016]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/secre_e/contrib_e.htm

WTO, 2016e. *Groups in the Negotiations* [online]. WORLD TRADE ORGANIZATION. [cit. 7. 4. 2016]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/negotiating_groups_e.htm

Legislative

CHARTA ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ A STATUT MEZINÁRODNÍHO SOUDNÍHO DVORA. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. [cit. 30. 11. 2015] Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

EUR-LEX. Opinion of the Court of Justice of 4 October 1979. *Opinion given pursuant to the second subparagraph of Article 228(1) of the EEC Treaty - International Agreement on Natural Rubber*. Opinion 1/78. Eur-lex.europa.eu [online]. 1979, -02871. [cit. 30. 3. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61978CV0001>

EUR-LEX. Opinion of the Court of Justice of 15 November 1994. *Competence of the Community to conclude international agreements concerning services and the protection of intellectual property - Article 228 (6) of the EC Treaty*. Opinion 1/94. Eur-lex.europa.eu [online]. 1994, I-05267. [cit. 30. 3. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61994CV0001>

ÚŘEDNÍ VĚSTNÍK EVROPSKÉ UNIE. Smlouva o Evropské unii (konsolidované znění). Eur-lex.europa.eu [online]. 2012. [cit. 30. 1. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012M/TXT&from=EN>

ÚŘEDNÍ VĚSTNÍK EVROPSKÉ UNIE. Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění). Eur-lex.europa.eu [online]. 2012. [cit. 30. 1. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=CS>

Seznam zkratek

ACP	Africké, karibské a tichomořské země <i>African, Caribbean and Pacific Group of States</i>
DDA	Rozvojová agenda z Dohá <i>Doha Development Agenda</i>
DSM	Mechanismus řešení sporů <i>Dispute Settlement Mechanism</i>
ECB	Evropská centrální banka <i>European Central Bank</i>
ECU	Evropská měnová jednotka <i>European Currency Unit</i>
EFSD	Evropský nástroj finanční stability <i>European Financial Stability Facility</i>
EFSD	Evropský mechanismus finanční stabilizace <i>European Financial Stabilization Mechanism</i>
EP	Evropský parlament <i>European Parliament</i>
ESD	Evropský soudní dvůr <i>European Court of Justice</i>
ESM	Evropský stabilizační mechanismus <i>European stability Mechanism</i>
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli

EU	Evropská unie <i>European Union</i>
EURIMF	Neformální skupina členských států EU při MMF <i>Group of EU Representatives to the IMF</i>
GATS	Všeobecná dohoda o obchodu službami <i>General Agreement of Trade in Services</i>
GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu <i>General Agreement on Tariffs and Trade</i>
HDP	Hrubý domácí produkt <i>Gross Domestic Product</i>
HMU	Hospodářská a měnová unie <i>Economic and Monetary Union</i>
IBRD	Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj <i>International Bank for Reconstruction and Development</i>
ICSID	Mezinárodní středisko řešení investičních sporů <i>International Centre for Settlement of Investment Disputes</i>
IDA	Mezinárodní rozvojová asociace <i>International Development Association</i>
IFC	Mezinárodní finanční korporace <i>International Financial Corporation</i>
INTA	Výbor pro mezinárodní obchod <i>International Trade Committee</i>

IPU	Meziparlamentní unie <i>Inter-Parliamentary Union</i>
MIGA	Multilaterální agentura pro investiční záruky <i>Multilateral Investment Guarantee Agency</i>
MMF	Mezinárodní měnový fond <i>International Monetary Fund</i>
NAMA	Přístup nezemědělských výrobků na trh <i>Non-Agriculture Market Acces</i>
NOP	Nařízení o obchodních překážkách <i>Trade Barriers Regulation</i>
OSN	Organizace spojených národů <i>United Nations</i>
SCIMF	Podvýbor Hospodářského a finančního výboru <i>Sub-Committee on International Monetary Fund</i>
SDR	Zvláštní práva čerpání <i>Special Drawing Rights</i>
TRIPS	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví a služeb <i>Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights</i>
TTIP	Transatlantické obchodní a investiční partnerství <i>Transatlantic Trade and Investment Partnership</i>
USA	Spojené státy americké <i>United States of America</i>

USD	Americký dolar <i>United States Dollar</i>
WB	Světová banka <i>World Bank</i>
WTO	Světová obchodní organizace <i>World Trade Organization</i>

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 22. 4. 2016

.....*Tešnarová*.....

Bc. Denisa Tešnarová

Seznam příloh

Příloha 1   Členské státy EU v koalicih MMF s platností od 26. ledna 2016

